

15. møde

Torsdag den 29. november 1979 kl. 13.00

Dagsorden:

1) *Forespørgsel til indenrigsministeren, justitsministeren og socialministeren:*

Forespørgsel [om narkotikamisbrug] af Tastesen (S), Mette Madsen (V), Karen Thurøe Hansen (KF), Jørgen Junior (FP), Ebba Strange (SF), Aase Olesen (RV), Birgith Mogensen (CD), Anne Grete Holmsgård (VS), Inge Krogh (KrF) og Mølgaard (DR).
(Forespørgsel nr. 5).

2) *Valg af 4 medlemmer til Københavns havnebestyrelse for perioden 1. januar 1980–31. december 1985.*

(Jfr. tidenden sp. 314).

Meddelelser fra formanden:**Formanden:**

Fra medlem af folketinget *Ove Jensen*, der har orlov, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 30. november atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Blæsbjergs*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Medlemmer af folketinget *Arne Bjerregaard* (KrF), *Chr. Christensen* (KrF) og *Steffensen* (KrF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Fradrag for erhvervsdrivende for administration af merværdiafgift og kildeskat).

(Lovforslag nr. L 47).

Medlemmer af folketinget *Mølgaard* (DR), *Ib Christensen* (DR), *Flygaard* (DR), *Alfred Hansen* (DR) og *Lis Starcke* (DR) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om udarbejdelse af en alternativ energiplan for Danmark (uden a-kraft).

(Beslutningsforslag nr. B 9).

Skriftlig fremsættelse af forslag:**Arne Bjerregaard (KrF):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Fradrag for erhvervsdrivende for administration af merværdiafgift og kildeskat).

(Lovforslag nr. L 47).

Jeg henleder i øvrigt opmærksomheden på, at lovforslaget stort set er en genfremsættelse af et i folketingsåret 1978–79 fremsat forslag, se Folketingstidende sp. 6927 og 7966 samt tillæg A sp. 3227.

Jeg skal i øvrigt henvise til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget.

Mølgaard (DR):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om udarbejdelse af en alternativ energiplan for Danmark (uden a-kraft).

(Beslutningsforslag nr. B 9).

Jeg skal i øvrigt henvise til forslagets tekst og de ledsagende bemærkninger.

Den første sag på dagsordenen var:

1) *Forespørgsel til indenrigsministeren, justitsministeren og socialministeren:*

Forespørgsel af Tastesen (S), Mette Madsen (V), Karen Thurøe Hansen (KF), Jørgen Junior (FP), Ebba Strange (SF), Aase Olesen (RV), Birgith Mogensen (CD), Anne Grete Holmsgård (VS), Inge Krogh (KrF) og Mølgaard (DR):

»Hvilke oplysninger kan regeringen give vedrørende narkotikamisbrugets omfang og foranstaltningerne herimod?«

(Forespørgsel nr. 5. Anmeldt 14/11 79. Fremme af forespørgslen vedtaget 16/11 79).

Forhandling

Tastesen (S):

Alle folketingets partier ser med megen alvor på narkotikamisbrugets omfang og er naturligvis interesseret i, at der træffes de rigtige foranstaltninger herimod. Derfor denne forespørgselsdebat på nuværende tidspunkt, hvor vi modtager daglige meldinger om den nød og elendighed, der rammer de mennesker, der er ude i et stofmisbrug.

Der er tre spørgsmål, vi må forsøge at få svar på i denne debat. For det første: hvad kan vi gøre for at mindske efterspørgslen efter narkotika? Vi ved, at det fortrinsvis er mennesker, der har haft det skidt, der hænger fast i stofmisbruget, og her er det vel et spørgsmål om, hvordan vi påvirker vort samfunds totalmiljø.

For det andet: hvad kan vi gøre for at mindske udbuddet af narkotika? Det drejer sig her om politiets indsats. Er den tilstrækkelig? Bruger politiet sine ressourcer rigtigt? Det drejer sig også her om strafferammen. Hvilken indflydelse har strafferammen på narkotikaens udbredelse og kriminalitetens hårdhedsgrad? Det drejer sig også om, hvad man internationalt kan gøre for at bremse den store omsætning af den hårde narkotika.

For det tredje: hvad kan vi gøre for at hjælpe narkomanerne til en mere menneskelig tilværelse? Her drejer det sig om behandlingsmetoder, med eller uden det syntetiske stof metadon. Det drejer sig om behandlingskapacitet. Og det drejer sig ikke mindst om efterbehandling.

Over for en gruppe hårdt belastede personer, der har været stofmisbrugere i mange år, drejer det sig vel også om vor tolerance. Det drejer sig måske også om at bruge utraditionelle metoder i et forsøg på at bekæmpe narkotikaområdet.

Denne forespørgselsdebat er vigtig, fordi den drejer sig om en gruppe mennesker, hvis stofmisbrug er et symptom på, at de har det skidt i vort samfund i dag, selv om dette samfund i øvrigt fungerer forholdsvis godt.

Indenrigs- og justitsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne indlede med at sige, at regeringen anser narkotikamisbruget for at være et alvorligt samfundsproblem og et endnu alvorligere menneskeligt problem for tusinder af mennesker. Derfor er det af betyd-

ning, at alle hele tiden er opmærksomme på udviklingen og især på alt, hvad der kan gøres for at mindske problemerne, og derfor er denne forespørgsel meget velkommen.

Så skal jeg i øvrigt gøre opmærksom på, at min besvarelse af forespørgslen i dag dækker både indenrigsministeriets, justitsministeriets og socialministeriets område.

Inden jeg går over til en redegørelse for den nationale misbrugssituation, vil jeg gerne understrege, at man netop ved bekæmpelsen af narkotikamisbrug og den dermed forbundne kriminalitet, specielt når det drejer sig om den mere professionelle og erhvervsmæssigt prægede del af denne, ikke kan blive stående ved en rent national indsats. Narkotiske stoffer produceres ikke her i landet, men transportmidlerne er så effektive og fremgangsmåder og rejseruter i forbindelse med indsmugling af narkotika så foranderlige, at det bl. a. af den grund er påkrævet, at de forskellige landes bekæmpelsesinstanser til stadighed er i kontakt med hinanden.

Det internationale samarbejde på dette område foregår inden for flere forskellige internationale organisationer. Jeg skal kun nævne FN's narkotikakommission, hvori Danmark har status som observatør, og den internationale kriminalpolitiorganisation Interpol. Med hensyn til Interpols virksomhed vil jeg gerne især fremhæve det meget effektivt fungerende kommunikationssystem og muligheden for gennem Interpol at få arrangeret et tæt praktisk samarbejde mellem de enkelte landes politistyrker om efterforskningen i konkrete narkotikasager.

Med hensyn til den nationale situation skal jeg erindre om, at der ved hvert årsskifte indhentes oplysninger fra politi, behandlingsinstitutioner og andre implicerede myndigheder med henblik på at udarbejde en redegørelse for den aktuelle misbrugssituation på baggrund af udvikling og tendenser i det forløbne år. En sådan redegørelse på baggrund af 1979 foreligger selvsagt ikke endnu, og på grund af det relativt korte varsel, der er givet i forbindelse med forespørgslen, har det kun i begrænset omfang været muligt at få nye oplysninger frem.

Stofbrug eller stofmisbrug blandt unge er herhjemme kendt som fænomen fra 1965. Det havde fra starten i høj grad karakter af et modfænomen integreret i hippiebevægelsen og dele af ungdomsoprøret; overensstem-

[Indenrigs- og justitsministeren]

mende hermed var brugerne unge og relativt veluddannede. Men der skete hurtigt en spredning af brugen, dels en aldersmæssig spredning til meget unge, dels en social spredning til de unge fra de laveste sociale statuslag uden særlig uddannelsesmæssig baggrund, og specielt for en række af disse unge udviklede brugen sig til et misbrug med behandlingskrævende psykiske, legemlige og sociale følger.

Antallet af stofmisbrugere var i perioden fra 1965 til 1971 konstant stigende. Fra 1971 har der været tale om en stagnation, hvor tilgang og afgang stort set har været ens, muligvis afløst af et vist fald i perioden op til 1975 og muligvis en fornyet mindre stigning visse steder i de seneste 2 år, men skønnet over det samlede antal unge stofmisbrugere har altid været behæftet med stor usikkerhed.

Antallet af unge stofmisbrugere i Storkøbenhavn blev i kontaktudvalgets undersøgelse fra 1975 anslået til mindst 3.000, og går man fra København til hele Danmark, og regner man med en beskedent stigning i de seneste år, når man ved et forsigtigt skøn frem til, at der i Danmark i alt er 6.000-9.000 behandlingstrængende stofmisbrugere.

Misbruget har lige fra starten været et blandingsmisbrug bestående af narkotika, medicin og alkohol, men hvilke stoffer der indgår i misbruget har med tiden ændret sig betragteligt. Jeg skal ikke gå ind i udviklingen i anvendelsen af de enkelte stoffer, men bare nævne, at i begyndelsen af 1978 dukkede heroinen op på det danske marked, og at dette stof i dag er det mest anvendte blandt narkomaner, ligesom et stadig større forbrug af alkohol indgår i misbruget.

På grund af den førnævnte stagnation i tilgangen, men også fordi det er blevet mere almindeligt at starte i en senere alder, har stofmisbrugernes gennemsnitsalder været stigende i de senere år. Flertallet af stofmisbrugere, der nu har kontakt med behandlingsinstitutionerne, er 23-26 år mod 14-21 år i 1971, og af de stofmisbrugere, som i dag er i fængsel, er over 50 pct. over 25 år eller mere mod kun 16 pct. i 1971.

Ud over denne aldersmæssige forskydning er det det generelle indtryk på behandlingsinstitutionerne, at stofmisbrugerklielet er blevet stadig mere socialt belastet. Det, der

måtte være af mode og oprørspræg ved misbruget i starten, er for længst væk.

Miljøet blandt stofmisbrugere er i stadig stigende grad præget af den professionelle organisering af handelen og af høje priser på stof. Kriminaliteten er derfor høj, og stofmiljøet er i det hele taget hårdere og mere brutalt, end vi tidligere har set det. Den forværrede situation på arbejdsmarkedet har også gjort det vanskeligere for stofmisbrugere at genindtræde i en normal samfundstilværelse.

Et særlig kompliceret og voksende problem, som jeg godt vil nævne, er behandlingen af gravide stofmisbrugere og børn født af stofmisbrugere. I 1978 fødtes ca. 50 børn af narkomaner. Det er en fordobling i forhold til 1975, og det samlede antal børn født af stofmisbrugere beløber sig nu til flere hundrede. Graviditeten får i sig selv sjældent stofmisbrugeren til at ophøre med misbruget, og disse børn lider derfor ved fødslen af abstinenssymptomer og for lav fødselsvægt, ligesom de er truet af større dødelighed end normalt. Børnene hjemsendes oftest til en stofmisbrugende mor og trues efter fødslen af tidlig følelsesmæssig afvisning, mishandling og forsømmelse. I mange tilfælde er en fjernelse af barnet fra moderen derfor nødvendig for barnet, og det er måske tvivlsomt, om det sker i helt tilstrækkeligt omfang og tilstrækkelig tidligt i dag - men læg mærke til den forsigtige formulering.

Der er således et udækket og presserende behov for en forstærket koordineret indsats over for det voksende klientel af gravide stofmisbrugere og børn født af misbrugere.

Aktuelt tegner der sig således et billede af stofmisbruget, hvor antallet af stofmisbrugere er relativt konstant, dog med en mindre nytildgang visse steder af dels en gruppe meget unge, dels en gruppe, hvis alder ved misbrugets start ligger højere end normalt. Samtidig er den aktuelle situation som nævnt præget af et stærkt behandlingskrævende ældre klientel, der har en lang tids stofmisbrug og samtidig en række mislykkede behandlingsforløb bag sig. De fleste af disse lever under miserable sociale kår, samtidig med at en stor del af denne gruppe har store psykiske vanskeligheder. Selv om det således til en vis grad er lykkedes at dæmme op for nytildgangen til stofmisbrugernes rækker, må situationen karakteriseres som alvorlig på grund af de voksende problemer, som stofmisbrugere

[Indenrigs- og justitsministeren]

har. Det nødvendiggør en øget indsats såvel på det forebyggende som på det behandlingsmæssige område.

Både præventionsarbejdet og stofmisbrugerbehandlingen har herhjemme udviklet sig fra det grundsynspunkt, at stofmisbruget ikke kan forklares som en sygdom, men altovervejende må betragtes som en kompliceret individuel reaktion på svært belastende og mangefulde livsvilkår.

Det er indtrykket fra undervisningsministeriets konsulent i alkohol- og narkotikasager, der koordinerer oplysningsarbejdet i undervisningssektoren, at den styrkede placering, som undervisningen bl. a. om narkotiske stoffer fik ved folkeskoleloven fra 1976, har fungeret efter hensigten, ligesom den styrkelse, der er sket af dette område i seminarieundervisningen, vil betyde en forbedring af oplysningsarbejdet over for de unge.

Imidlertid er oplysningsarbejdet kun en begrænset del af det præventive arbejde, der i mere bred forstand må sigte på at give de unge sådanne gode muligheder med hensyn til arbejde, uddannelse og fritid, at stofmisbrugets opståen begrænses mest muligt. Den fortsat høje ungdomsarbejdsløshed må her give anledning til bekymring, fordi arbejdsløshedssituationen let vil placere i øvrigt vel fungerende unge i en truet situation, hvor risikoen for stofmisbrug er øget.

Også for det præventive arbejde på rusmiddelområdet er det derfor af vigtighed at fortsætte det arbejde, der gøres for at nedbringe ungdomsarbejdsløsheden. I overensstemmelse med det nævnte grundsynspunkt har behandlingen af narkomaner været anset som hovedsagelig en socialpædagogisk opgave, hvor det afgørende har været at give de enkelte stofmisbrugere et individuelt tilpasset socialpædagogisk behandlingstilbud tilknyttet den fornødne lægelige og psykiatriske bistand.

Hovedmålene for behandlingen har således ikke alene været stoffrihed, men også en generel resocialisering, der opfattes som en forudsætning for, at misbrugeren fremover kan holdes fri for stoffer. Herudover hører der naturligvis også en fysisk og psykisk bedring eller helbredelse til i behandlingen.

Man har for at nå disse mål udviklet nogle hovedprincipper for behandling af stofmisbrugere, bl. a. at behandlingen må bygge på frivillighed, ud fra erkendelsen af at det ikke

er muligt at få mennesker til at ændre livsmål og livsform gennem tvang, hvorfor stofmisbrugersamarbejds vilje og egen motivation er nødvendig i behandlingen, og behandlingen må være en proces, hvor stofmisbrugeren møder og støttes i at tilegne sig andre normer end stofmiljøets.

Selve behandlingen foregår i faser, der normalt beskrives som en kontaktfase, hvor man opsøger stofmisbrugeren, motiverer til og forbereder på behandling, en fysisk nedtrapningsfase, hvor stofmisbrugeren afgiftes, som det kaldes i fagsproget, og de umiddelbare fysiske og psykiske følger af stofmisbruget behandles. Derefter følger en længerevarende fysisk og psykisk stabiliseringsfase, hvor også erhvervsmæssig revalidering og sanering af klientens sociale situation startes, og endelig en afsluttende fase, hvor stofmisbrugeren føres ud af behandlingssystemet, og hvor man forsøger at få den pågældende indsat i det almindelige samfundsliv.

Som en konsekvens af klientens større belastning og den strammere økonomiske situation har indholdet i behandlingen ændret sig. Fra at være væsentligt samværs- og gruppeorienteret er behandlingen i dag mere individualiseret og direkte erhvervsmæssigt målrettet. Der lægges almindeligvis større vægt på en længerevarende isolering fra stofmiljøet og nær kontakt med normale miljøer, og der lægges vægt på egentlig revaliderende foranstaltninger.

Behandlingen af stofmisbrugere vil ofte være en opgave, der kræver samvirke fra flere forskellige instansers side, og en koordinering af indsatsen er derfor påkrævet.

Men hensyn til behandlingsinstitutionerne er det regeringens opfattelse, at bistandsloven er en velegnet ramme for den sociale side af behandlingen, fordi den rummer mulighed for stor fleksibilitet i behandlingstilbudene og for en indsats fra flere sider. Det oplyses i øvrigt fra socialministeriet, at behandlingsapparatet i flere amtskommuner fortsat er under udbygning. Selv om det nok må erkendes, at det i disse økonomiske krisetider vil være vanskeligt at forstærke udbygningstakten på dette ressourcekrævende område, er det min opfattelse, at misbrugsbehandlingen nok er en af de ting, vi alligevel må prioritere højt.

Specielt for Københavns kommunes vedkommende, hvor problemet er særlig tyngen-

[Indenrigs- og justitsministeren]

de, kan jeg nævne, at narkobehandlingen foregår gennem 5 behandlingssystemer, et kommunalt og 4 selvejende, bestående af i alt 30 delinstitutioner, som tilsammen råder over ca. 700 pladser, hvoraf 300 er i forbindelse med forbehandling, opfølgen og resocialisering. I kommunens sociale udbygningsplaner for den kommende periode er der regnet med et uændret antal institutionspladser til behandling af stofmisbrugere uanset kommunens faldende indbyggertal, men i øvrigt overvejer man i kommunen løbende sin indsats i narkotikabekæmpelsen.

Så vil jeg gerne i denne forbindelse, da spørgsmålet i den seneste tid har været meget omtalt, blot nævne det i den generelle sammenhæng begrænsede narkoproblem i Christiania, og jeg vil her nøjes med at henvise til, at boligministeren på forsvarministerens vegne her i tinget den 14. november på et spørgsmål fra hr. Tastesen svarede, at regeringen vil tage problemet op med hensyn til misbrug af hårde stoffer i Christiania i regeringens særlige Christianiaudvalg.

Med hensyn til behandlingen af stofmisbrugere har de praktiserende læger et særligt problem.

De er ofte udsat for pres fra stofmisbrugere, og på grund af mangel på øjeblikkelige henvisningsmuligheder kan de fristes til at indgå i en behandling, som de selv kun vanskeligt kan følge op med den nødvendige sociale støtte. Det vil derfor være ønskeligt, om der i de enkelte lokalområder etableres ordninger, som sikrer, at akutindlæggelser af stofmisbrugere kan finde sted ved afdelinger eller institutioner, der er særligt indrettet til midlertidigt at tage sig af stofmisbrugere i fysisk eller psykisk ringe tilstand. Der er enkelte amtskommuner, der har etableret en sådan ordning.

Det er indtrykket, at den socialpædagogiske behandlingsform har været til gavn for det store flertal af klienterne, men ikke desto mindre står man som nævnt i dag tilbage med et klientel, som det ikke har været muligt at hjælpe gennem det eksisterende behandlingsapparat. Det gælder specielt det flere gange omtalte ældre klientel, som startede misbruget i 1960'erne, som er svært kriminelt belastet, og som i det hele taget er i en utrolig ringe fysisk, psykisk og social tilstand. Det skal samtidig bemærkes, at der findes et stort antal stofmisbrugere, som ikke

kommer i kontakt med noget behandlingssystem, og det understreger, at der foruden de eksisterende behandlingstilbud er behov for et forøget opsøgende arbejde og nye alternative behandlingstilbud.

Her kommer spørgsmålet om anvendelse af længerevarende metadonordinationer i narkomanbehandlingen ind i billedet. Jeg vil gerne i den forbindelse henvise til den rapport, som kontaktudvalget har udgivet om metadon og stofmisbrugere. Den blev udsendt i juli i år og er en revision af en tilsvarende rapport udgivet i 1973. Jeg vil kort nævne, at det i rapporten generelt siges, at de almenpræventive hensyn, der i 1973-rapporten gav anledning til anbefaling af en restriktiv politik med hensyn til langvarige metadonordinationer, stadig er gældende. Det drejer sig om risikoen for, at omfattende anvendelse af langvarig metadonbehandling vil nedbringe antallet af stofmisbrugere, som ellers spontant ville have ophørt med deres misbrug, og vil svække stofmisbrugernes motivation til at indgå i stoffri behandling eller behandling uden metadon og medføre risiko for spredning af metadon på det illegale marked. Det er også opfattelsen, at længerevarende metadonordination ikke bør benyttes som led i den almindelige behandling af stofmisbrugere, men at sådanne ordinationer har deres bestemte værdi over for de hårdest belastede stofmisbrugere som led i den øvrige behandling.

Der kan ikke opstilles faste kriterier for at starte en længerevarende behandling med metadon, idet sådanne faste kriterier erfaringsmæssigt medfører, at stofmisbrugerne søger at opfylde disse for at kvalificere sig til en længerevarende metadonordination. Det anbefales derfor, at en sådan ordination baseres på et samlet individuelt skøn over stofmisbrugerens situation og ressourcer, og at dette skøn foretages af de amtskommunalt nedsatte samråd, hvor den fornødne sagskundskab er til stede, ligesom samrådene vil kunne sikre en ensartet praksis på dette område.

Det ideelle mål med behandlingen også af denne gruppe må dog fortsat være at starte nogle behandlingsforløb, der sigter på en revalidering og en tilbagevenden til en mere normal tilværelse, uafhængig af stof. I forbindelse med udsendelsen af metadonrapporten har sundhedsstyrelsen anbefalet landets

[Indenrigs- og justitsministeren]

læger at orientere sig om problemstillingen gennem rapporten og henstillet, dels at metadonordinationer ikke bør stå alene, men skal indgå som led i en samlet behandlingsplan, dels at spørgsmålet om en sådan længerevarende metadonordination vurderes i det stedlige samråd.

Og så skal jeg lige nævne, at mere detaljerede retningslinjer for lægerne i spørgsmålet om ordination af metadon er ved at blive udarbejdet i sundhedsstyrelsen.

Fra justitsministeriets område vil jeg gerne nævne, at vi ikke råder over fuldstændige statistiske oplysninger for indeværende år, men jeg vil godt erindre om, at antallet af sager vedrørende overtrædelse af loven om euforiserende stoffer og straffelovens § 191 om den grove narkokriminalitet, herunder den professionelt organiserede handel med narkotika, ret konstant har ligget på ca. 5.000 sager om året i perioden fra 1976 til 1978. Der har måske været en tendens til, at antallet af sager vedrørende overtrædelse af loven om euforiserende stoffer er faldet noget, mens antallet af sager vedrørende overtrædelse af straffelovens § 191, altså de grovere sager, er steget en smule.

De seneste landsdækkende tal, som justitsministeriet har modtaget fra rigspolitichefen, tyder på, at denne tendens vil holde sig i 1979.

Med hensyn til tilgangen af kriminelle stofmisbrugere er tendensen faldende, men det er dog sådan, at den gruppe, der er kommet ind i det kriminelle misbrug, har hyppige tilbagefald.

Problemerne i forbindelse med narkotikamisbruget er som bekendt koncentreret i Københavnsområdet, og mere end halvdelen af narkotikasagerne behandles af Københavns politi. Jeg har derfor bedt politidirektøren om at fremkomme med en aktual vurdering af situationen.

Politidirektøren har for perioden fra 1. januar til 1. november i år oplyst følgende nøgletal:

I denne periode er der beslaglagt ca. 8 kg heroin mod ca. 6 kg for hele 1978, mens der er konstateret et fald i mængden af beslaglagte morfinpiller fra godt 42.000 i 1978 til ca. 6.700 i den forløbne del af 1979. Det er af den grund politidirektørens opfattelse, at de pakistanske morfinpiller er blevet trukket tilbage fra markedet til fordel for heroinen.

Endelig har politidirektøren oplyst, at kokainen fik indpas her i landet i 1975, og mængden af beslaglagt kokain er steget støt siden da.

Politidirektøren har i nogle sammenfattede bemærkninger givet udtryk for, at det intensiverede politiarbejde i de senere år, særlig over for forhandlere og importører – hvis man kan kalde dem sådan – har givet ganske gode resultater. Den forstærkede indsats vil mindst blive opretholdt i den kommende tid.

Politiets indsats med hensyn til bekæmpelse af narkotikamisbruget falder generelt set på to områder. For det første deltager polititjenestemænd i de enkelte politikredse i det almindelige kriminalpræventive arbejde, også i relation til stofmisbrugere, og netop dette arbejde, som tit foregår på et frivilligt grundlag, tillægger jeg ganske betydelig værdi som et væsentligt led i den samlede præventive indsats. For det andet – og det er fra et retshåndhævelsessynspunkt vigtigt – har politiet over hele landet i de senere år intensiveret arbejdet med bekæmpelse af den mere professionelle og erhvervs-mæssigt prægede narkokriminalitet.

Som eksempel herpå kan jeg nævne, at Københavns politi, der jo er centralt placeret i denne forbindelse, allerede længe har haft en særlig kriminalpolitiafdeling, hvis indsats især er koncentreret om bekæmpelse af de alvorligste former for narkotikakriminalitet og af narkotikakriminalitetens bagmænd. Denne afdeling er for nogen tid siden blevet yderligere styrket, sådan at det blev muligt at oprette en fast dag- og aftenvag i Københavns lufthavn i Kastrup, hvorigennem en betydelig del af indsmuglingen af narkotika foregår, og netop denne disposition har givet gode resultater.

Derudover råder Københavns politi over den såkaldte uropatrolje, der har til hovedopgave at patruljere på de steder, hvor man har erfaring for at der foregår handel med euforiserende stoffer. Det er imidlertid ikke kun i København, den politimæssige indsats mod narkokriminaliteten er blevet styrket. Jeg kan eksempelvis nævne, at man i Odense, hvor narkotikasager indtil slutningen af 1978 blev behandlet af en afdeling under civilpolitiet, nu behandler disse sager hos kriminalpolitiet.

I forbindelse med denne omlægning er der blevet oprettet en særlig kriminalpolitiafde-

[Indenrigs- og justitsministeren]

ling med et ret betydeligt personale, og jeg er bekendt med, at denne øgede indsats allerede har givet resultater.

Til billedet af politiets indsats hører endelig, at rigspolitechefens rejseafdeling konstant har flere kriminalpolitifolk beskæftiget med efterforskningen af narkotikasager.

Jeg kan således samlet om den politimæssige indsats sige, at der i de seneste år er gjort en større indsats, både for så vidt angår den forebyggende side, og for så vidt angår den egentlige efterforskning, når forbrydelsen er begået. På det sidstnævnte område er indsatsen som bekendt koncentreret om at forhindre indførelse af stoffer her til landet og om at afsløre og bekæmpe forhandlerne. På disse to efterforskningsområder har politiet i den seneste tid haft endog særdeles gode resultater.

Hvis jeg som en kort afslutning skal resumere min redegørelse, så må jeg sige, at det samlede indtryk ikke er alt for lyst og let. Jeg har nævnt den effektive politimæssige indsats og det velfungerende behandlingsapparat, man har mange steder, men uanset dette må det erkendes, at det ikke er lykkedes at finde tilstrækkelig effektive metoder til at hjælpe de hårdest ramte ud af deres vanskeligheder, ligesom det fortsat må siges, at der er behov for at gøre en endnu større indsats på det forebyggende område.

Erik B. Smith (S):

Danmark har kendt stofmisbrugerproblemerne siden midten af 1960erne. I 1972 formulerede socialdemokratiet et oplæg for en politisk indsats til at løse eller mindske narkotikaproblemerne i samfundet.

Folketinget har adskillige gange og senest den 4. februar 1976 haft debat om narkotikaproblemerne. Forespørgslen i dag er begrundet i, at alle folketingets partier med megen alvor ser på narkotikamisbrugets omfang og interesserer sig for, hvorvidt der træffes de rigtige foranstaltninger herimod. Det er rimeligt, at folketinget gennem regelmæssigt tilbagevendende debatter får et overblik over udviklingen på dette alvorlige område og får lejlighed til at debattere myndighedernes indsats mod stofmisbrug.

Forespørgslen er sikkert også inspireret af den nylig afholdte Christianiahøring og den omstændighed, at man i Christiania har set

det glædelige, at miljøet har rejst sig i protest mod stofmisbruget og ligefrem etableret en fysisk blokade mod pushere i Fredens Ark, der hidtil har været centrum for fordeling af narkotiske stoffer i Christiania.

Forespørgerne ved hr. Tastesen har konkretiseret deres spørgsmål således: Hvordan mindsker vi efterspørgslen efter narkotika? Hvordan mindsker vi udbuddet af narkotika? Og endelig: Hvordan hjælper vi narkomaner over i en mere menneskelig tilværelse? Hertil føjes, at man jo ved, det fortrinsvis er mennesker, der har haft det skidt, og at det vel derfor er et spørgsmål om, hvorledes vi påvirker vort samfunds totale miljø.

Det er sikkert værd at erindre sig, at den omstændighed, at nogle ender som stofmisbrugere, aldrig kan henføres til en enkelt, en bestemt årsag. Der er altid tale om meget komplicerede årsagssammenhænge, der har resulteret i, at den enkelte er fjernet mere og mere fra det sædvanlige samfundsliv og er ophørt med normal omgang med andre for at ende i et miljø, hvor det væsentligste er at skaffe sig stoffer til det daglige behov, og dette sker gennem kriminalitet eller prostitution. Det er således nødvendigt, at indsatsen for at mindske efterspørgslen efter narkotika ikke alene retter sig mod potentielle brugergrupper, men også retter sig mod de særlige miljøer og årsagssammenhænge, der kan resultere i stofmisbrug.

Som en generelt forebyggende foranstaltning over for unge er det nødvendigt at de unge gøres bekendt med oplysninger om stoffer og den risiko, der er forbundet med at bruge dem. Jeg er enig med justitsministeren i, at den styrkede placering, som undervisning i bl.a. narkotiske stoffer fik ved folkeskoleloven af 1976, har fungeret efter hensigten. Også fjernsynet har i de senere år bidraget med oplysning om stofmisbrug ved udsendelser, der i al deres gru trak problemerne ind i den enkelte families dagligstue. Denne form for forebyggende indsats må også fortsættes.

Det er nødvendigt, at man i boligmiljøerne sikrer, at de unge har rimelige udfoldelsesmuligheder og tilbud om meningsfyldt beskæftigelse i fritiden. Det er klart, at den aktuelle arbejdsløshedssituation får en særlig baggrund, når vi drøfter narkotikamisbrug, og den socialdemokratiske gruppe har forventninger til, at de beskæftigelsesforanstalt-

[Erik B. Smith]

ninger, man retter især mod de unge arbejds-løse, også i denne sammenhæng har betydning.

I forbindelse med socialreformen og bistandslovens vedtagelse skete der en betydelig decentralisering af det sociale arbejde med en forpligtelse for kommunerne til bl.a. at foretage opfølgende og forebyggende arbejde. Det opfølgende og forebyggende sociale arbejde for kommunerne består her i, at man så tidligt som overhovedet muligt finder frem til de børn og unge, der af forskellige årsager må anses for særlig truede. Det er nok også ved denne lejlighed på sin plads at understrege den særlige forpligtelse, de enkelte kommuner har, fordi erfaringerne har vist, at opfølgende og forebyggende socialt arbejde er ét af de områder, der, bl.a. på grund af stigende arbejdspress i socialforvaltningerne, ikke i tilstrækkelig grad er prioriteret i den enkelte kommune.

Det er vigtigt også at understrege, at stofmisbrugsproblemerne, der jo hovedsagelig er koncentreret i København og de største af provinsbyerne, også forekommer i alle andre af landets større byer.

Under den forebyggende indsats er det nødvendigt at nævne det særlige problem, der i de senere år har vist sig med gravide stofmisbrugere, fordi disse stofmisbrugere ikke overraskende udgør en ekstremt høj risikogruppe i fødselsmæssig henseende. Den gravide stofmisbruger lever oftest under dårlige boligforhold, indtager under hele graviditeten hårde narkotiske stoffer, ryger og drikker mere end de fleste og er ofte fejler-næret og ernærer sig ved prostitution. Hun møder uregelmæssigt eller aldrig til svangerskabskontrol, og børnene er truet af alt for tidlig fødsel og abstinenssymptomer.

Det siger sig selv, at disse børns personlighedsmæssige udvikling er ekstremt truet, og der må sættes meget kraftigt ind med støtteforanstaltninger over for såvel mor som barn. Den hjemmel, der findes i bistandsloven, til tvangsmæssig fjernelse af børn, og som sædvanligvis administreres med den allerstørste forsigtighed, bør nok i disse særlige situationer i højere grad end hidtil resultere i, at børnene ikke får lov at forblive i det miljø, hvor moderen befinder sig.

Begrundelsen for en tvangsmæssig fjernelse er naturligvis først og fremmest at søge hos barnet og i barnets opvækstvilkår, men

det er sikkert også rigtigt at understrege, at de erfaringer, man har gjort i USA med børn af stofmisbrugere, viser, at kvindelige stofmisbrugere dårligere er i stand til at tage sig af deres børn end andre mødre i tilsvarende sociale situationer. Dette forklares bl.a. ved, at moderen på grund af sit stofmisbrug ikke er i stand til at samle sin opmærksomhed i tilstrækkelig grad om barnet og barnets særlige behov.

Hr. Tastesten har endvidere på forespørgernes vegne anmodet om at få drøftet, hvorvidt politiet bruger sine ressourcer rigtigt, til belysning af spørgsmålet om at mindske udbuddet af narkotika. Justitsministeren har i sin redegørelse peget på den særlige afdeling i kriminalpolitiet, hvis indsats især er koncentreret om bekæmpelse af de alvorligste former for narkotikakriminalitet, samt på uropatruljen under Københavns politi. Man må anerkende det store arbejde, politiet udfører inden for dette meget vanskelige og også yderst utaknemlige arbejdsmæssige område.

Den socialdemokratiske gruppe finder, at indsatsen først og fremmest må rettes imod narkotikakriminalitetens bagmænd, og må i den forbindelse stilfærdigt konstatere, at politiet tilsyneladende ikke har tilstrækkeligt materiale til at skride ind over for den i Ekstra Bladet så ofte omtalte herboende udlænding, der angives at være en af Vesteuropas bagmænd vedrørende levering af narkotika.

Jeg finder ikke, at man kan mindske udbuddet af narkotika ved en hårdhændet fremfærd mod brugerne af disse stoffer, ligesom jeg finder det tvivlsomt, om en forhøjelse af strafferammen vil have nogen anden virkning end blot det at gøre det kriminelle miljø endnu hårdere, end det allerede er i dag.

Det tredje og også meget væsentlige spørgsmål, der er rejst i denne debat, er, hvorledes vi kan hjælpe narkomanerne over i en mere menneskelig tilværelse. Her nævnes i forespørgslen direkte behandlingsmetoder med eller uden metadon. Ved at gennemgå fagskrifter inden for det sidste år får man umiddelbart indtryk af, at terapeuterne i deres faglige diskussioner hovedsagelig har koncentreret sig om metadonvedligeholdelse på såkaldte metadonklinikker. Denne diskussion forekommer noget overraskende, fordi metadonvedligeholdelse i Danmark ikke er

[Erik B. Smith]

en acceptabel behandlingsform for at hjælpe narkomaner.

Diskussionen er formentlig opstået som følge af sundhedsstyrelsens noget sene fratagen af læge Hjortø's ret til at ordinere § 5-medicin, i november 1978, hvorefter Københavns kommune måtte oprette 3 midlertidige kontaktcentre for at hjælpe hr. Hjortø's patienter. Det er nok værd at understrege, at kontaktcentrene var bemanded med læger og socialpædagoger og havde til opgave at vurdere hver enkelt patients situation og medvirke til at finde det rigtige behandlingstilbud for den pågældende. Behandlingstilbuddene blev styret i nær sammenhæng med det bestående behandlingssystem, og de tilsigtede at udsluse patienterne på samme måde som gældende for andre i indsatsen mod stofmisbrug.

Når jeg vender mig imod metadonvedligeholdelse, er det bl.a., fordi jeg finder, at denne særlige »behandlingsform« lægger et slør over årsagerne til stofmisbrug, fratager den enkelte stofmisbruger motivationen til at blive stoffri og endelig forøger risikoen for, at metadon ledes ud på det illegale marked. Metadonbehandling er ét element i den samlede behandling, der må tilbydes alle stofmisbrugere under nedtrapning med støtte fra lægeligt, socialt og pædagogisk hold.

I behandlingsarbejdet for at hjælpe stofmisbrugere er det nødvendigt at understrege, at der må en meget stærk personlig motivation hos den enkelte misbruger til, for at behandlingen kan ende positivt, ligesom stofmisbrugeren må fjernes fra sit miljø og opholde sig på et sted, hvor der kan foregå en egentlig socialisering, herunder en erhvervs-mæssig genoptræning. Når denne fase er afsluttet positivt, skal de pågældende sluses ind i det bestående samfund, men det vil fortsat være nødvendigt at yde støtte og rådgivning til den enkelte i en meget lang periode, indtil en egentlig resocialisering har fundet sted.

Det er min opfattelse, at der i København og på Frederiksberg samt i amtskommunerne ydes en meget betydningsfuld indsats netop på dette område.

Behandlingsarbejdet for at hjælpe narkomaner over i en mere menneskelig tilværelse går gennem flere faser fra tilbud om hjælp til afgiftning til egentlig behandling og en efterfølgende støtte og vejledning ved udslusning i samfundet.

Det offentlige må til stadighed være opmærksomt på den nyeste udvikling inden for bekæmpelse af stofmisbrug og her have interessen rettet mod de lande, hvor stofmisbruget har et omfang, der overstiger det, vi kender i Danmark. Når man er bekendt med en behandlingsform som encounterterapi, konfrontationsterapi, der anvendes i såvel Holland som England og USA, kan det nok overraske, at denne behandlingsform, der ganske vist forekommer meget ubehagelig, men dog viser enestående resultater, ikke tages i anvendelse her i landet, fordi faggrupperne finder, at de bør tage afstand fra denne behandling. Det er min opfattelse, at man må stimulere de enkelte faggrupper på dette område til at drøfte nye behandlingsformer, netop med henblik på at yde større støtte til denne meget udsatte gruppe, som stofmisbrugerne udgør.

Som en afslutning på dette indlæg må den socialdemokratiske gruppe konstatere, at udviklingen på narkotikamisbrugsområdet ikke har været særlig gunstig. Det er ikke lykkedes at holde narkotika ude fra det danske marked. I 1978 kom heroinen ind, således at dette stof i dag er det dominerende blandt narkomaner. Det er ikke lykkedes at opspore og ødelægge den narkotikaorganisation, der står bag forsyningen med narkotika i Danmark. Det var ønskeligt, om de kommunale myndigheder opprioriterede forebyggende og opsøgende arbejde, især blandt potentielle unge stofmisbrugere, og det vil være hensigtsmæssigt, om reglerne om fjernelse af børn fra mødre, der er narkotikamisbrugere, i højere grad end hidtil finder anvendelse.

Uanset denne kritiske holdning må det erkendes, at man står over for problemer, intet land hidtil har været i stand til at løse, højst begrænse, og vi må medgive myndighederne, at den indsats, de indtil nu har ydet, har været af en sådan karakter, at vi kan konstatere, at narkotikaproblemerne i al fald ikke er blevet større, siden folketinget sidst havde debat om dette spørgsmål.

Mette Madsen (V):

Jeg vil gerne takke ministeren for redegørelsen. Det var nyttigt at få et billede af udviklingen efter choket i 1965, da velfærdslandet Danmark pludselig konfronteredes med dette uhyggelige problem.

[Mette Madsen]

Reaktionen var velkendt, men det måtte konstateres, at de behandlingssteder, der oprettedes i huj og hast, ikke alle fungerede lige godt, og revisionsdepartementet måtte sætte spørgsmålstegn ved, om pengene blev anvendt på en hensigtsmæssig måde. Men der blev indhøstet erfaringer, og i de følgende år blev indsatsen forstærket og gjort bredere, for, som det også fremgik af ministerens redegørelse, problemet kan jo ikke bare tackles fra én side.

Der blev sat ind med oplysning i skoler og i massemedier, oplysning om kriminalitetsforebyggende arbejde af politi og konsulenter i skoler og klubber. Apotekerne fik pålagt at have så små lagre som muligt af narkotika samt bedre tyverisikring, og det blev også gjort vanskeligere at stjæle morfinbeholdninger i skibe. Embedslægerne henstillede til lægerne at være tilbageholdende med ordination. Sådan prøvede man gennem de første år at komme hele spektret rundt for at få en samlet indsats mod dette nyopdukkede, meget uhyggelige problem.

Endvidere fik vi i 1975 efter flere års arbejde i folketinget hævet strafferammen for handel med narkotika fra 6 til 10 år. Vi havde i venstre ønsket, at også hash skulle indtages under denne forhøjelse, men vi måtte se i øjnene, at dette desværre ikke kunne opnå flertal i folketinget, hvilket vi stadig beklager.

Debatten i 1976 viste, ligesom ministerens redegørelse her i dag, at der havde været et fald i tilgangen af unge stofmisbrugere. Jeg vil gerne lige sige i parentes, at der nu igen er en svagt stigende tendens, og det må få alle til at være ekstra agtpågivende.

Desværre måtte man også i 1976 konstatere, at denne stagnation blev modsvaret af stigende alkoholmisbrug. Det er forståeligt, men meget beklageligt, at mange forældre, der var skræmt af hashtruslen, mente, at det ikke gjorde så meget, at de unge tog en øl, når bare de holdt sig fra hash. Det kan ikke tit nok understreges, at det såkaldt uskyldige øldrikkeri, navnlig når det starter i de helt unge år, meget let kan bringe de unge ind i et totalt ødelæggende alkoholmisbrug. Ofte er stofmisbrug blandet med misbrug af alkohol. Derfor var det et stort plus i forebyggelsen og behandlingen, at kontaktudvalgets arbejde for nogle år siden blev udvidet til også at omfatte alkoholmisbrug.

I 1976 blev der i debatten slet ikke nævnt heroin. Det er uhyggeligt, at de meget hårde stoffer som heroin og kokain nu bare få år senere er de helt dominerende.

I 1976 drejede debatten sig også meget om metadonbehandling, der i nogle år tilsyneladende havde været redningsplanken. Erfaringen har desværre vist, at dette stof ikke er så uskyldigt endda. Dels har det langtvirkende negativ indflydelse på patienten, dels kan det ødelægge muligheden for at trække de unge ud af stofmisbrug. Ministerens resumé af rapporten om metadon og stofmisbrugere fra juli 1979 og hans konklusion kan venstre derfor helt tiltræde.

Ministerens redegørelse for selve behandlingsformen af narkomaner, om, hvordan den er ændret fra at lægge vægten på gruppebehandling til at være rettet mod den enkelte, er venstre også enig i. Vi har flere gange peget på en sådan ændring, bl.a. under den sidste debat. Dermed være ikke sagt, at helbredte narkomaner ikke kan være til stor støtte i efterbehandlingsfasen, som det er tilfældet med det arbejde, der gøres inden for alkoholbehandlingen af støttekredse som Lænken o. lign. Vi er enige med ministeren i, at behandlingsindsatsen nok behøver en styrkelse i alle faser.

Hvad angår den kriminalitet, der er uløseligt forbundet med narkotikaproblemerne, omtalte ministeren de gode resultater af forøget indsats fra politiets side. Denne må efter venstres mening opretholdes og om fornødent udbygges, men jeg vil pege på et problem, som ministeren til dels overså, nemlig indsmuglingen af de forbudte stoffer.

Ministeren nævnte Kastrup lufthavn – ministeren talte i det hele taget meget om Københavns problemer. Vi ved, at en stor del af disse problemer er koncentreret her, men desværre har man dem jo ikke bare i København. Det gælder også indsmuglingsproblemerne. Det store trafikpres ved hver eneste indgang til Danmark giver narkotikasluglerne gode muligheder, selv om en trænet og vågen tolder er dygtig til at finde frem til smuglerne, men der er ganske enkelt ikke bevillinger nok til at ansætte sådanne vågne toldere i et antal, så grænserne kan dækkes effektivt. Indsatsen i Kastrup lufthavn har givet resultater, men det har måske kun flyttet problemet til andre grænsesteder. Derfor

[Mette Madsen]

må også toldvæsenet have de fornødne bevil-linger.

Ministeren nævnede det positive i det internationale samarbejde. Jeg kan huske, at vi under den forrige debat drøftede, at der var et fælles nordisk samarbejde. Jeg vil gerne spørge ministeren, om det stadig fungerer, og hvordan det fungerer.

Ministeren nævnede ikke forholdene i fængslerne, der dog ellers har været stærkt fremme i den offentlige debat. Så vidt det er refereret for mig – jeg kunne desværre ikke selv være til stede – blev dette problem drøftet på retsudvalgets rejse i sommer, og det fremgik af de referater, jeg har fået af drøftelserne med fængselspersonalet, at det ikke så meget var et narkotika- som et medicin-problem. Ud fra disse drøftelser vil jeg derfor spørge ministeren, om der i sundhedsstyrelsen findes en receptstatistik fra læger, der praktiserer i omegnen af vore fængsler, eller statistikker over recepter til indsattes pårørende.

I forbindelse hermed vil jeg også spørge, om ministeren finder kontrollen dels med, hvad de pårørende indbringer, dels med, hvad de indsatte selv medbringer efter udgangstilladelse eller ved indsættelsen, tilstrækkelig. Fhv. justitsminister fru Nathalie Lind nedsatte i begyndelsen af sin minister-tid en arbejdsgruppe, der skulle undersøge dette problem. Jeg vil gerne spørge justitsministeren, om dette udvalg har tilendebragt sit arbejde, og hvornår vi kan vente at få resultatet af dette arbejde, eventuelt her i folketings-salen eller i retsudvalget.

Ministeren understregede gentagne gange alvoren i situationen med hensyn til stofmis-brugerne. Enhver må spørge sig selv, hvorfor vi har denne ulykkelige situation. Vi taler meget om, hvordan vi skal afhjælpe den, men vi taler måske for lidt om, hvordan vi forebygger den. Hvis man analyserer op-vækst og baggrund hos de ramte, så ser vi, at det ofte er unge fra svage miljøer, der glider ind i narkotikamisbruget. Derfor kan man ikke drøfte narkotikaproblemer uden at drøfte familiepolitik, og derfor vil jeg gerne her til slut sige nogle få ord om familiens ansvar og stilling i dagens samfund. For mig står det mere og mere klart, at det er her, vi skal gøre en indsats, hvis vi ud over at afhjælpe den øjeblikkelige situation vil undgå en fremtidig udvikling til det værre.

Nøgleordene for venstre er en styrkelse af familien. Det kan bl.a. gøres gennem en om-lægning af forskellige tilskudsordninger, hvor det f.eks. bliver gjort mere attraktivt for for-ældrene selv at passe børnene under opvæksten. Noget kunne også opnås ved at fremme mulighederne for deltidsarbejde både inden for det offentlige og gennem ændrede aftaler på det private arbejdsmarked. Mange andre ting kunne gøre det nemmere for familierne at fungere som enheder. Men det vil alt sammen kun hjælpe så lidt, hvis det ikke lykkes også at få ændret befolkningens holdning til de værdier, det har at prioritere et godt fami-lesammenhold højere end den højest mulige indtægt på et hvilket som helst tidspunkt i tilværelsen. Vi vil fra venstres side på alle måder forsøge at ændre holdningen, og der- for indtager familiepolitikken en førsteplads i venstres nye principprogram.

Jeg vil godt tilføje som et eksempel, hentet fra dette principprogram, at vi, når det drejer sig om børn og unge, der er kommet eller kommer under forsorg, vil arbejde for, at institutionsanbringelse i højere grad erstattes af familiepleje. Det er blot ét af de 20 punkter, der skal være med til at styrke familien gennem en liberal familiepolitik. Jeg vil gerne sige, at jeg er fuldstændig enig i de udtalelser, ministeren kom med, om, hvor vigtigt det er, at vi også på den måde sætter ind i kampen mod den forøgede tilgang af narko-maner.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Jeg har både læst og lyttet til ministerens besvarelse af forespørgslen her i dag. Jeg må beklageligvis sige, at der faktisk intet nyt er i denne redegørelse, som jo nærmest former sig som en gennemgang af de seneste 15 års narkoproblemer samt nogle statistiske oplysninger, som de af os, der gennem vort arbej- de herinde har fulgt denne samfundssvøbe gennem adskillige år, er bekendt med i forve- jen. Det kan sikkert være værdifuldt for de mange nye medlemmer af dette ting at få et sådant resumé som grundlag for diskussio- nen her i dag.

Det er vel i det hele taget et spørgsmål, om befolkningen uden for narkomanernes og de pårørendes rækker helt fatter rækkevid- den af de mange tragedier, der er en følge af narkomisbruget. Der er nogle af os, der en-

[Karen Thure Hansen]

gang først i 1970'erne havde lejlighed til at se filmen om John. Endnu står afsnittet om denne narkomans sidste måneder mejslet i min erindring. Det kan meget beklages, at det kun var en lukket kreds, der havde mulighed for at være tilskuere, men af personlige grunde fra familiens side blev den ikke offentligt tilgængelig. Jeg tror, denne film kunne have virket som en meget god præventiv foranstaltning.

Ministeren beskæftiger sig ret indgående med metadonbehandlingen af narkomaner. Jeg er ikke helt enig med ministeren i den løftede pegefinger med hensyn til brugen af metadon. Naturligvis skal der være meget streng kontrol med en sådan behandling. Man skal have registrering, og den må ikke være lemfældig. Jeg er dog enig med ministeren i, at det skal baseres på et frivilligt ønske om behandling, men det må også være muligt at stille krav til narkomanerne om selv at være medvirkende til at gennemføre en behandling og en nedtræpning.

Vi har jo mange måder at gøre os bemærkede på i vort lille Danmark. Vi har et velstandssamfund, vi har et socialt sikkerhedsnet, som er spændt ud under os alle. Men vi har også rekord i meget andet. Procentuelt har vi det højeste tal med hensyn til gamle narkomaner, det vil sige unge, der har indtaget stof gennem 10-12 år, og for de flestes vedkommende er de ikke over 25 år. Vi har også rekord i narkodødsfald, ca. 100 om året, det vil sige 2 om ugen. Trods problemets langvarige, alvorlige karakter er der ikke fundet metoder, der virkelig har kunnet afhjælpe denne tiltagende samfundssvøbe, og narkomanernes antal er stadig stigende. Ind imellem kan det være faldende, men der er stadig stigning i narkomanernes antal, og i dag anslås det til omkring 10.000, hvoraf cirka halvdelen er afhængige af de såkaldte hårde stoffer.

Narkohøringen for nylig var jo et tilløbsstykke, der gav megen presseomtale, og den blev fulgt op af mange kronikker i aviserne, jeg vil dog undlade her at komme med kommentarer til disse kronikker.

Vi ved, at narkosituationen medfører kriminalitet, vold og prostitution, affødt af stofafhængigheden. Det er komplet umuligt på legal vis at skaffe sig de nødvendige indtægter; de ligger for nogles vedkommende på 1.000-2.000 kr. om dagen, hvis de er afhæn-

gige af de hårde stoffer. Det siger sig selv, at de overhovedet ikke er i stand til at udføre et normalt arbejde på disse vilkår.

Det var vel også muligt, hvis man på et tidligt tidspunkt - og det er jo også muligt igennem forældre og pårørende at gå til myndighederne med oplysning om, at deres eventuelle børn er narkomaner - kunne inddrage forældrene i et samarbejde. Det er ikke sådan, at eksperter alene er i stand til at udføre det arbejde, som skal udføres. Man bliver nødt til at have et samarbejde over en bred front og specielt med forældrene, men forældrene føler, det er en kamp mod vejrmøller. Jeg skal ikke klandre nogen. Vi har mange gode medarbejdere inden for narkobehandlingen, men der er alligevel nogle, som føler sig kaldet til at være eksperter og siger, at de alene bedst vide, hvad der er til narkomanernes bedste. Jeg tror, det er værdifuldt, at forældrene og familierne bliver draget med ind.

Det har været udtalt, at klientelet inden for narkoverdenen kommer fra de socialt dårligste lag. Det er jeg ikke enig i. Narkomanerne kommer fra samtlige sociale lag i Danmark. Det er også beklageligt, at mange i forbindelse med arbejdsløshed henfalder til, kan man sige, den dårligdom, det er at indtage narkotiske stoffer. Som regel begynder det ganske uskyldigt med hash, og derfor har vi fra det konservative folkepartis side hele tiden hævdet, at hash absolut ikke bør frigives, som man fra nogle sider har hævdet at det burde.

Det, vi gerne vil slå til lyd for, er, at man kommer narkohandlerne, disse dødens købmænd, som der har stået i en kronik, til livs, at der iværksættes et større arbejde for at fange disse narkokøbmænd. Men det er jo næsten umuligt af den simple grund, at nettet er så vidt forgrenet, som ministeren også hævdede, samfærdselsmidlerne er så fantastisk gode, den ene kender ikke den anden, og derfor kan det næsten aldrig føre til en optrævling.

Vi ved, at der er kommet skærpede straffe. Jeg er ikke tilhænger af, at man spærre folk inde måske et halvt liv, men trods alt bør man vel nok se på, om ikke straffene for handel med narkotika bør skærpes.

For mig er det også et stort spørgsmål med indsmuglingen af narko i fængslerne. Vi har set det, vi har hørt om det gang på gang.

[Karen Thurø Hansen]

Mange kriminelle unge kommer stoffri i fængslerne, men kommer ud som narkomaner. Når forældre i forvejen har den sorg, at deres unge er kriminelle, skal der føjes spot til skade derved, at de, når de kommer ud og har udstået straffen for deres kriminelle handling, kommer ud som narkomaner. Så må man igen til at tage kampen op.

Med hensyn til behandlingen prøver man sig stadig væk frem. Man er ikke enige. Effektiviteten er alt for lemfældig. Jeg mener, at man i alt for korte perioder prøver på at nedtrappe narkomanerne. Der skal meget længere tid til. Jeg ved udmærket godt, at det kræver et meget højt antal ansatte, men det må dog være muligt, som man har haft det igennem mange år, når en narkoman har indvilliget i en nedtrapning og et forsøg på at blive stoffri, at det ikke blot sker over ganske få uger, måske et par måneder. Man ved udmærket godt, at der er mange skuffelser at hente på livets vej. Den første, anden, måske tredje gang står de imod, men fjerde gang siger de: nej, dette liv er ikke værd at leve, jeg falder tilbage i mit gamle miljø. Så har vi skandalen, den skandale, kan man sige, hvor vi må erkende, at vi kommer til kort på mange, mange måder. Nedtrapningen er sket for mange af de gamle narkomaners vedkommende ikke bare 5, 10, 20, men helt op til 40 gange.

Hvad det koster samfundet rent økonomisk, er kolossalt. Men penge er jo ikke alt i den forbindelse. Tværtimod tror jeg, det ville være vældig gavnligt for disse narkomaner, som måske af og til er forladt af familie og venner, at der dog var ét menneske, narkomanen kunne henvende sig til. Ikke et tilsyn, der nidkært våger over denne narkoman, men et tilsyn, hvor narkomanen kunne henvende sig, når der var muligheder for, at man var lige ved at gå ned igen.

Selvfølgelig er problemet størst i storbyerne. København har forsøgt sig med forskellige klinikker, også med det omtalte metadon. Jeg har været heldig at være med ude at se nogle af disse klinikker. Det er ikke alle, der har gjort lige dybt indtryk på mig, heller ikke behandlingsformen. Der er også mange andre, der giver deres bidrag med hensyn til at være med til at beskytte disse narkomaner. Vi har Klub 47, vi har Kofoeds Skole. Alle disse institutioner er med til at prøve på at rette disse stakkels mennesker op.

Vi kan vel ikke helt undgå, når vi i dag diskuterer narkoproblemer, at berøre Christiania. Det er sådan set den socialdemokratiske regerings ansvar med det sociale eksperiment, som i sin tid blev gennemført i Christiania, som fik lov til at rulle videre. Alle i Christiania sagde simpelt hen: vi laver et lille samfund for os selv, og vi skal vise verden rundt omkring os, at vi kan få det til at gå. I dag ser vi, det modsatte er tilfældet. Jeg må egentlig beklage, at ministeren bagatelliserer narkoproblemet i Christiania, når dog alle og enhver ved, at størstedelen af omsætningen af narkotika foregår fra Christiania.

Jeg vil gerne have lov til at uddele en blomst til politiet. Jeg synes, de fortjener det i al deres store ihærdighed, både herhjemme på den nationale front, men så sandelig også igennem Interpol. Det glæder mig, hver gang det lykkes politiet at komme i besiddelse af narkotika, som indsmugles her i landet.

Til sidst vil jeg gerne have lov til at sige: mon ikke det var muligt, at man kunne effektivisere behandlingen af narkomaner? Jeg skal ikke klandre det, men for mig at se er det noget tilfældigt, som systemet fungerer i øjeblikket, visitationssystemet inkluderet. Jeg mener, vi trænger til at tage fat om nældens rod og på den måde alle være medvirkende til, at vi kommer dette onde til livs.

Jørgen Junior (FP):

Heldigvis er man åbenbart klar over, også fra de foregående ordføreres side, at der er tale om et uløst kæmpeproblem. Der er virkelig tale om, at samfundet her er ude, hvor vi ikke er i stand til at bunde. I hvert tilfælde har vi ikke været det indtil nu. Måske ti tusinde mennesker er berørt af narkotika. De skal bruge 1.000 kr. om dagen. Det er noget med 3 mia kr. eller mere, de skal skaffe om året. Herudover kommer der naturligvis et meget stort beløb i bevillinger til behandling, til forebyggelse, til politi. Der er altså tale om kæmpeudgifter. Er det 10 mia kr., er det 8 mia kr.? Vi ved det vel dårligt, men det er et meget stort beløb. Hvad kan narkomanerne selv gøre for at skaffe disse 3-4 mia kr., som de skal skaffe? De har kun én udvej: prostitution, kriminalitet og småhandel med stoffet.

Jeg må sige, når jeg nu hører ministerens redegørelse, at jeg er delvis enig i konklusionen. Jeg opfatter ministerens konklusion som

[Jørgen Junior]

tredele. For det første, at man er nogenlunde tilfreds med en effektiv politimæssig indsats, men man ønsker den forstærket. Jeg er enig med ministeren. Jeg ønsker, den skal forstærkes kraftigt. For det andet, at man er nogenlunde tilfreds med den forebyggende indsats. Jeg er ikke særlig tilfreds, men man gør dog en indsats. Efter min opfattelse skal denne indsats også forstærkes. For det tredje mener ministeren – og på det punkt er jeg uenig – at der skulle findes et velfungerende behandlingssystem i dette land, selv om der måske er lidt behov for at hjælpe de hårdst ramte narkomaner lidt mere. Jeg mener ikke, det nuværende behandlingssystem har haft succes. Det er efter min mening en fejlurdering, en fejlslutning, og ministeren er efter min mening på det område ude på meget løs grund og udtaler sig uhyre letsindigt.

Hvis man vedrørende den politimæssige indsats skal komme med et par bemærkninger, må det blive følgende: efter min opfattelse må der mere personale til politi og toldvæsen, der har med disse områder at gøre. Det vil sige, der må omrokeres. Vi må naturligvis styrke en international indsats – Interpols indsats er udmærket – vi må også se på lidt utraditionelle midler. Narkohunde er sikkert noget, der skal uddannes flere af, selv om det er ret dyrt og det er noget, der tager ret lang tid. Vi skal prøve på internationalt plan at gøre opmærksom på, hvor stoffet kommer fra. Her tror jeg nok, det er væsentligt igen at nævne det meget store spørgsmålstegn, der hedder det røde Kina, for i virkeligheden er der nok ingen tvivl om, at en stor del af stoffet stammer fra det røde Kina. Vi må gøre en meget stor indsats mod narkotika i fængslerne. Det har været nævnt, at den må forstærkes ganske kraftigt. Der må efter min opfattelse en forstærket kriminalisering af brugen af hash til, simpelt hen fordi hash er indgangsbønnen til dette uhyggelige område, som narkomani er. Vi må give politiet tilladelse til at benytte utraditionelle midler, infiltrere i miljøet. Vi må efter min opfattelse sørge for, at de danske, der i udlandet bliver taget med stoffer på sig, ikke hjælpes i så høj grad, som tilfældet er nu på grund af vores normale blødsødenhed. De har selv været klar over det, de er selv ude om det. Efter min opfattelse bør de domme, der idømmes ifølge de gældende strafferegler, ifølge de gældende strafferammer, være

strengere, og hvis man ikke inden for de nuværende strafferammer kan se dette realiseret, må vi sørge for, at strafferammerne bliver udvidet. Med andre ord: større bevillinger til politiet og efter min opfattelse under ingen omstændigheder nogen blødsødenhed nu over for Christiania. Man taler om, at man dér skal have bevillinger til sine mere eller mindre selvbestaltede forsøg på at redde sin egen håbløse situation. Vi skal hellere sørge for, at politiet får en lettere kontroladgang til Christiania, således at Christiania bliver som en del af det almindelige samfund.

Når man ligefrem i en søndagsavis kan læse en prisliste, som viser, hvad det koster i Odense at få sig et gram heroin og morfin, må det ganske enkelt være det bevis, der tilsiger, at politiet nu skal have langt friere hænder og mere styrke til at gøre en langt kraftigere indsats. Jeg medgiver, at den indsats, de har gjort indtil nu, absolut har været positiv; de har bare ikke haft midlerne til at gøre den endnu mere positiv.

Med hensyn til den forebyggende indsats kan jeg gå med på, at der skal betydelig mere omtale i skoler, radio og ungdomsprogrammer i TV. Der må bruges skrappe midler; det nytter ikke noget, at der er en eller anden form for halvintellektuel romantisering. Vi er nødt til simpelt hen at gå ind for nogle skrækkampagner. Vi er nødt til at vise de eksempler, der findes så uhyggeligt mange af. Denne 25-årige mand, som i 12 år har været narkoman, som 20 gange har været på nedtrapning, og som alle ved kommer til at dø som 30-årig. Det er sådan nogle skrappe midler, der skal til. Det er ganske klart, at hvis der dér kommer krav om større bevillinger på dette område, så vil der lyde et ja fra fremskridtspartiets side, fordi der naturligvis kan flyttes om, således at vi benytter midler, der på nuværende tidspunkt benyttes dårligere.

Jeg mener i øvrigt i forbindelse med denne forebyggende indsats, at vi må gøre meget opmærksom på blandingsmisbruget, altså med andre ord medicin, alkohol, narkotika. Det må ikke fortsat i den grad være noget, der næsten er en naturlig del af det danske samfund.

Hvor jeg er uenig med ministeren, nemlig hvad angår behandlingen, synes jeg nok, den væsentligste grund til at være uenig er, at der

[Jørgen Junior]

ikke er opnået nogen resultater af tilfredsstillende karakter indtil nu med det gældende behandlingssystem. Det har langt hen ad vejen vist sig at blive til en begrundelse for behandlernes egne interesser, altså med andre ord en slags begrundelse for behandlernes levebrød, og det er sørgeligt. Naturligvis findes der mange velmenende behandlere, men det har ikke været den rigtige måde, vi har benyttet, og det er min opfattelse, at vi skal sige nej til en misforstået, nærmest sødsuppeagtig socialpædagogisk indsats, således som man godkender det fra regeringens side.

Man kan pege på en hel del eksempler. Man kan tage nogle af de henvendelser, der er kommet fra Forældreforeningen for narkomante børn, der for nylig i et brev siger: 41 mill. kr. årlig til narkocentre har ikke virket, resultatet: verdens højeste dødelighedstal for narkomaner i forhold til det antal, vi har, og verdens største antal gamle narkomaner. Det er dog kendsgerninger, så sørgelige de end er, der tæller.

Vi kan også godt tage personen Ole Hjortø, som fra alle sider klandres. For et år siden havde Ole Hjortø 176 klienter, der betalte en årlig skat på 2,6 mill. kr. – de fungerede med metadon. Hvad er der sket siden da? Der er ofret et millionbeløb på disse 176 klienter. Er det 10 mill. kr., er det 15 mill. kr.? Jeg ved det ikke. Hvordan ser det ud i dag? Ja, det siges, at de 10 af dem er stoffri. Det var de vist næsten allerede dengang; det var dem, der fungerede bedst. De 60 af dem er fortsat på metadon. Og de 100 af dem, hvor er de henne? De er i Istedgade. Det kan ikke på nogen måde retfærdiggøre det, man sagde om, at Hjortøs indsats var forkert. Tværtimod viser det sig, at det var en fornuftbetonet indsats. Jeg er faktisk skuffet over venstres stillingtagen, for jeg synes ikke, at den konstaterer, fru Mette Madsen kom med, overhovedet holdt. Det, der sker i dag, er, at 100 af de 176 mennesker er ude, meget langt ude.

Et eksempel, som også er tilgået de forskellige ordførere i dag: en gravid kvinde – 6 måneder henne – på 25 år, som har været igennem massevis af nedtrappingsture, som i dag er tvunget til at trække i Istedgade. Det er bekendt for behandlerne. Hvad hjælper det hende, at man fortsat vil behandle? Man må sørge for, at hun hurtigst muligt kommer under lægelig kontrol, under lægelig behand-

ling. Det må man også gøre med de 99 andre, som på den måde er blevet svigtet af samfundet.

Jeg vil godt stille et spørgsmål til ministeren: man fratog for godt et år siden Hjortø hans autorisation for 1 år. Hvornår får Hjortø den igen, og hvorfor har han ikke fået den? Det er mig bekendt, at der er givet ham løfte om det. Kan der ikke være rene linjer, klare linjer? Det må være nødvendigt på nuværende tidspunkt.

Efter min opfattelse er der altså brug for en fasthed i behandlingen, der er ikke brug for flere bevillinger til behandling, men for en oplægning. Jeg kan da godt henvise til det meget drastiske projekt, som var i dagspressen for nylig, hvor man under overskriften »Klip dem skaldede og bur dem inde« refererede, hvad der var sket i Singapore, hvor man i 1976 havde 60.000 narkomaner og i 1979 15.000 narkomaner. Det var under meget, meget hårde betingelser, man havde fået narkomanien nedskåret til en fjerdedel. Jeg mener ikke, vi skal klippe dem skaldede og bure dem inde, men jeg mener, vi skal lære af det, som er sket i udlandet. Det nytter ikke med al den socialpædagogik. Der skal en lægelig behandling til, også selv om det indeholder visse momenter af tvang.

I ministerens oplæg fik vi at vide, hvorledes det startede for 13 år siden. Det intellektuelle overklasselune, der blev startet af Klaus Ribbjerg og ligesindede, var ret uskyldigt, det var hash. Men hvad er det blevet til? Det er blevet til et permanent, enormt problem for samfundet, der består af heroin, af kokain. Og hvad er fremtidsperspektiverne? Ja, det er, så vidt jeg forstår på dem, der har begreb om det, noget, der hedder PCB, også kaldet »englestøv«, der gør, at man går totalt amok og dør lidt hurtigere end med de andre stoffer. Det er med andre ord store, uhyggelige konsekvenser, vi må regne med, hvis vi ikke forstår at få standset den udvikling, der er i gang.

Jeg vil godt på fremskridtspartiets vegne støtte regeringen i den meget store opgave, der er tale om, ved at bakke op om mere politi og mere forebyggelse, men jeg vil samtidig godt – og det vil jeg gøre med et meget positivt sind og bede regeringen om at modtage det med et positivt sind også – korrigere regeringens indbildning, at behandlingssituationen er bare nogenlunde tilfredsstillende.

[Jørgen Junior]

Det er min opfattelse, at regeringen ud over at forøge den forebyggende indsats og ud over at sørge for, at narkopolitiets indsats kan blive effektivere, også har brug for en nytænkning og bør tage sin behandlingspolitik op til en nyvurdering, således at den støtter en styrket lægelig behandling af de narkoramte gennem en registrering og ved i øvrigt at følge hovedlinjerne i det brev, der i dag er blevet offentliggjort af overlæge Preben Freitag, som er en af de fornuftige læger, der har gjort en god indsats, men tilsyneladende beklageligvis er blevet kvalt vel langt hen ad vejen af hr. Tastesens specielle venner, af disse socialpædagogiske behandlere, som alt for længe har fået lov til at gøre en indsats, som de vel nok mener er rigtig, men som har vist sig at være forkert.

Jeg håber, denne debat ikke vil luske uden om den kendsgerning, at det er vores skyld, det er folketingets skyld, at en af samfundets værste kræftbylder simpelt hen bliver ved med at vokse, og det er vores skyld, det er dette folketings skyld, hvis vi ikke får standset den sygdom. Vi har en meget stor opgave, der meget nødtigt skulle være nogen form for partipolitik i. Det er hele folketingets opgave, og jeg håber, regeringen ikke bare prøver at afparere, men også vil være indstillet på reelt at foretage nytænkning for at få løst dette enorme problem. Den hidtidige indsats, må vi bare se os selv i spejlet og konstatere, har ikke været tilstrækkelig hvad angår behandlingen, og den skal effektiviseres, hvad angår de andre områder.

Ebba Strange (SF):

Jeg vil godt starte med at takke ministeren for redegørelsen. Jeg vil også godt takke for, at vi fik den i går allerede. Det er egentlig så dejligt, når vi skal debattere noget her, at vi har ministerens redegørelse dagen forinden, så vi kan have nået at få den kigget igennem, inden vi selv skal finde ud af, hvad vi skal sige i debatten.

På mange måder synes jeg ministerens redegørelse er både redelig og saglig, og jeg er på mange områder enig. Der er også nogle områder i redegørelsen, som jeg godt vil knytte nogle særlige kommentarer til. Det skal jeg komme frem til senere.

Jeg skal ikke her i første omgang kommentere de ordførerindlæg, der allerede har

været, undtaget indlægget fra den socialdemokratiske ordfører, hr. Erik B. Smith. Når hr. Erik B. Smith sluttede med at sige, at han ikke anså problemet for at være blevet større, siden vi sidst diskuterede narkoproblemet her i folketinget, så kan jeg ikke være enig. Når vi har et stigende antal narkodødsfald, når vi har fået heroinen på markedet – og begge dele er sket, siden vi sidst debatterede her i huset – så synes jeg også, vi må sige, at problemet er blevet større. Derfor må vi også på ny overveje de behandlingsmuligheder og de forebyggelsesmuligheder, vi kan finde frem til.

Som det er blevet sagt fra andre ordførere, har vi flere gange både her i salen og oppe i folketingets socialudvalg drøftet disse problemer. Vi gør det faktisk en gang om året i forbindelse med de årlige redegørelser, vi får fra kontaktudvalget. Derfor er der naturligvis mange ting i justits- og indenrigsministerens redegørelse, som er bekendt for os, der har været vant til at beskæftige os med disse problemer.

Jeg vil godt indledningsvis sige, at i socialistisk folkeparti har vi ikke ændret grundholdningen til narkomanien. Vi anser ikke narkomani for at være en sygdom, der skal helbredes medicinsk, men vi anser narkomani for at være et livsmønster, en levemåde, der påvirker hele personens situation – fysisk, psykisk og socialt. Hvis der skal behandles, hvis der skal helbredes, må man derfor sætte ind med behandlingsformer, der rettes mod hele personens situation, altså en kombination af social behandling, pædagogisk behandling og medicinsk behandling.

I socialistisk folkeparti havde vi oprindelig bedt om at få en debat her i folketinget særlig omkring den situation, der var opstået ude i Christiania omkring de hårde stoffer derude. Det lykkedes os ikke her i folketinget at få skabt en tilslutning til en sådan debat, som vi synes var bred nok. Derfor afstod vi fra den og gik i stedet for med som medfore-spørgere til denne forespørgselsdebat, som altså er en mere bred narkodebat. Alligevel bliver jeg nødt til at benytte denne lejlighed til at sige noget specielt om situationen ude i Christiania, ikke fordi jeg mener, vi skal have en Christianiadebat, det har der ikke været lagt op til, men fordi narkoproblemet i Christiania har en ganske særlig karakter.

[Ebba Strange]

Ministeren nævnede i sin redegørelse, at narkoproblemet er særlig tyngende i København og Københavnsområdet, og det er sandt. Men det er blevet sagt fra andre ordførere, og det fremgår også af de rapporter, vi får fra regeringens kontaktudvalg, at det er et meget stort problem i mange af landets øvrige byer. Jeg ved fra den by, jeg selv kommer fra, Århus, at det også dér er et stadig stigende problem.

Hvis vi holder os lidt i Københavnsområdet, ved vi, at Christiania spiller en ganske særlig rolle, og det gør den jo af mange grunde. Det gør den bl. a., fordi et af principperne i Christiania har været åbenhed. Der har altid været åbenhed omkring, hvad der foregår i fristaden, der har altid været åbne grænser til fristaden, det har altid været sådan, at man kunne flytte ud i Christiania, hvis man syntes, man havde svært ved at klare sig i det almindelige samfund, hvis man havde svært ved at klare sig i København.

Når antallet af narkomisbrugere er steget ude i Christiania, hænger det efter min vurdering sammen med forskellige ting. Det hænger sammen med, at den økonomiske krise, Danmark har lidt under i de sidste 5 år, har fået et fastere og fastere tag i den danske befolkning og har betydet en nedgang – eller i hvert fald en nedgang i stigningstakten – i de penge, der er blevet stillet til rådighed for de socialpædagogiske behandlingsapparater på mange andre områder, ikke kun på narkoområdet, men også på narkoområdet. Men først og fremmest har det betydet, at den forebyggende opsøgende virksomhed, som hr. Erik B. Smith var så glad for var i bistandsloven, faktisk ikke er kommet til at fungere sådan, som det var tanken med bistandsloven at den skulle komme til at fungere. Det er en rapport, vi ikke kun har fra København, men også fra mange andre kommuner i landet. Der er blevet sparet penge ved ikke at sætte det forebyggende og opsøgende arbejde i gang, som burde have været sat i gang, og som måske kunne have forebygget noget narkomani i at opstå.

Derudover har der været bevilget for få midler til det københavnske behandlingsapparat. Det betyder, at udviklingen i behandlingsformerne, behandlingsmetoderne, som egentlig var god i begyndelsen af 1970'erne og frem til midten af 1970'erne, i meget høj grad er stagneret, fordi der har været lukket

for penge-kassen. Hvad gør man så som stofmisbruger? Ja, så tager man ud i Christiania, for dér er i hvert fald en åbenhed og forståelse for, at stofmisbrugere er i en uheldig psykisk, fysisk og social situation.

Men det er givet, at et beboelsesområde af Christianias karakter og Christianias omfang har en grænse, altså har en grænse, hvor det bliver meget sårbart, en grænse for, hvor mange der er plads til af den ene og den anden slags mennesker, og der er ingen tvivl om, at når christianitterne selv har oplevet, at nu er grænsen for, hvor mange stofmisbrugere Christiania kan klare, ved at være overskredet, så er det sandt.

Jeg har nævnt, at vi har diskuteret narkosituationen flere gange her i tinget. Vi har også diskuteret Christiania flere gange, og vi har også tidligere diskuteret narkosituationen i Christiania og fået at vide af den daværende justitsminister, at det ikke var noget særlig stort problem. Det sagde politiet. Hvad christianitterne selv sagde, var man ikke særlig interesseret i at høre på.

Den åbenhed, der altså er i Christiania, har selvfølgelig også fået de såkaldte pushere, forhandlerne, til at drage ud i Christiania. Det førte i foråret 1978 til et forsøg fra Christianias side på at få et samarbejde i gang med Københavns politi. Den sag har vi også diskuteret her i tinget, så jeg skal ikke gå i detaljer med den, men bare lige gentage, hvad jeg også sagde dengang, at forsøget glippede og i stedet for resulterede i, at uropatruljen gennemførte en politirazzia i Christiania den 17. maj 1978 om morgenen og dermed i og for sig satte en bremse for et samarbejde mellem Københavns politi og Christiania.

Det gav en depression i Christiania, især blandt de grupper, som havde håbet og troet – lidt naivt efter min vurdering – at man kunne etablere et sådant samarbejde. O.k., jeg kan godt lide naive mennesker, der er noget dejligt ved, at folk tror på det gode i mennesket, men når det drejer sig om det gode i uropatruljen, skal man altså nok holde op med at tro på det.

Siden har man så arbejdet med tingene derude, og det arbejde, man har gjort, resulterede i en høring den 28. oktober i år. Det var en ret fantastisk oplevelse at være til en del af den høring, hvilket jeg havde lejlighed til. Der var i tusindvis af mennesker derude,

[Ebba Strange]

og der var en stemning, som var helt tydeligt præget af, at nu måtte man selv gå i kamp mod de hårde stoffer.

Det har man så gjort, og det er som et led i Christianias kamp mod de hårde stoffer, at jeg godt i dag vil spørge justitsministeren, indenrigsministeren og socialministeren – som jeg desværre ikke har set her i salen, men som selvfølgelig kan lytte til debatten et andet sted fra – om man er parat til fra regeringens side at gå til folketingets finansudvalg og bede om at få en særbevilling til hjælp til Christianias kamp mod de hårde stoffer. Jeg har tidligere under debatter her i salen sagt, at de økonomiske problemer i forbindelse med bekæmpelsen af de hårde stoffer i Christiania var Københavns kommunes opgave. Jeg vil godt i dag sige, at jeg ved, hvor store sociale problemer Københavns kommune i forvejen har, og jeg ved også, at mange af de mennesker, der bor i Christiania, ikke har nogen tæt tilknytning til Københavns kommune. Derfor mener jeg, det er en oplagt opgave for staten at træde til og støtte det arbejde, der er i gang.

Fra Christianias side har man allerede iværksat nedtrapning af 39 personer siden høringsen den 28. oktober, og det synes jeg er en god begyndelse.

Det er muligt over socialministeriets budget i forbindelse med en særparagraf i bistandsloven at yde særhjælp. Det er muligt over undervisningsministeriets budget til foranstaltninger for unge arbejdsløse at yde særbevillinger. Jeg ved, at det kan være et problem fra statens side: hvem yder vi de penge til, hvem tager ansvaret for, hvad de penge bruges til? Der er jo etableret en socialgruppe i Christiania, og jeg ville synes, det var rimeligt, om man lod denne gruppe ligesom tage ansvaret for, hvad pengene skulle bruges til.

Det er blevet sagt her i dag, og jeg er ikke helt uenig i det, at det har knebet lidt med udviklingen i behandlingsformerne over for narkomaner. Det har noget at gøre med, at det behandlingsapparat, der er stablet på benene, i meget høj grad rettede sig mod meget unge mennesker. Vi ved i dag, også fra ministerens redegørelse, at mange af narkomanerne er ældre, de er oppe i 20'erne. Derfor tror jeg, det er fantastisk vigtigt, at vi er kreative, konstruktive, lytter til folk, der tænker nye tanker på disse områder, og giver tilskud til

projekter, der bliver etableret på brugernes egne betingelser. Det kan f. eks. være projekter i Christiania, hvor de netop er kendetegnet ved at være kreative og nytænkende. Jeg ved, at der allerede er grupper af christianitter, der er gået i gang med forskellige former for skolevirksomhed, genbrugsvirksomhed og opbygningsvirksomhed af forskellig art. Jeg vil derfor spørge, om man kunne forestille sig at sætte midler af til det brug. Vi skal nok støtte det fra SFs side.

Jeg skal sige et par enkelte ting om metadon og forebyggelse, inden jeg slutter. Jeg har brugt megen tid på Christiania, men det er med vilje. Jeg er glad for, at den nye rapport med justitsministerens støtte tager afstand fra langvarig metadonvedligeholdelsesbehandling – å propos det, jeg sagde først om narkomani som en totaltilstand. Jeg synes, der er et meget stort problem med de praktiserende læger, der alt for liberalt ordinerer metadon, og jeg er ked af, at vi lever i et samfund, hvor vi ikke har magt til at gribe ind og forbyde denne metadonordination. Jeg er spændt på at se, hvad det er for retningslinjer, sundhedsstyrelsen nu er ved at udarbejde.

Til sidst vil jeg sige, at når vi ikke har fået has på narkoproblemet i Danmark og heller ikke i andre dele af Vesteuropa, hænger det selvfølgelig sammen med, at mange af de unge mennesker har en meget lidt håbefuld fremtid at se hen til. Ungdomsarbejdsløsheden, uddannelsesløsheden, den situation, at man føler, der ikke rigtig er brug for én, gør, at man let falder i den grøft, som narkomani er.

Det er vigtigt, at der bliver givet oplysning, det er vigtigt, at der bliver givet information, og vi skal ikke nedvurdere det forebyggende arbejde, men vi skal se narkomani som et symptom på et krisefund, et samfund, der ikke er i stand til at løse sine egne problemer, og hvor det er de unge mennesker, der først og fremmest kommer til at betale for den krise, som det kapitalistiske samfund, herunder Danmark, befinder sig i. Der er kun én vej ud af det, og det er at give de unge mennesker tro på og mulighed for, at der er en fremtid, ved at skaffe dem arbejde, bolig og uddannelse. Det er den eneste virkelige forebyggelse, der kan stables på benene i forhold til narkomanien.

Aase Olesen (RV):

På det radikale venstres vegne vil jeg gerne takke ministeren for redegørelsen og også for, at den er kommet så betids frem. Det er en stor hjælp, ikke mindst til nye medlemmer af dette ting.

Jeg vil gerne tage udgangspunkt i ministerens slutbemærkninger, hvoraf det fremgik, at uanset den effektive politimæssige indsats og det velfungerende behandlingsapparat erkender regeringen, at der ikke findes effektive metoder til at hjælpe de hårdst ramte af de mellem 6.000 og 9.000 narkomaner, der findes i Danmark i dag. Ministeren bruger i beskrivelsen af den aktuelle situation udtrykket »meget alvorligt« om de ældre narkomaners forhold, og jeg vil derfor gerne begynde med at spørge, om ministeren kan bekræfte, at narkodødsfaldenes antal er vokset fra 70 i 1977 til 87 i 1978, og at vi har passeret de 100 i indeværende kalenderår.

Jeg tror, de fleste partier her i dag er i samme situation som indenrigsministeren. Vi anerkender, at der er gjort en overordentlig stor indsats på dette område både fra politiet og de sociale myndigheder, men vi må samtidig se i øjnene, at vi over for de sværeste tilfælde af narkotikamisbrug står magtesløse, og at det kun i meget ringe grad er lykkedes at slå ned på de økonomiske bagmænd i handelen med de hårde narkotika.

Det radikale venstre erkender, at den politimæssige opgave er uhyre vanskelig, og jeg vil derfor gerne spørge justitsministeren: er der efter regeringens opfattelse tilstrækkelige ressourcer i politiet til det arbejde, der skal foregå i de narkoramte miljøer? Jeg tænker ikke her på mandskab til razziaer, eftersøgninger og opklaringer, men på det daglige samarbejde, der bør finde sted med socialforvaltningerne i de store byer, ikke mindst i København. Har vi ikke igennem de senere års økonomiske stramninger mere eller mindre bevidst umuliggjort politiets sociale arbejde – et arbejde, som måske er en af de væsentligste forudsætninger for, at det øvrige politiarbejde kan lykkes?

Derudover har jeg endnu et spørgsmål til justitsministeren. Redegørelsen indeholder intet om narkotikaproblemet i vore fængsler. Hvordan ser ministeren på det spørgsmål, og hvilke overvejelser gør man sig på regeringsplan for at opnå stoffri fængsler?

Jeg vil herefter vende mig til indenrigsministeren, der har ansvar for både oplysningsarbejdet og behandlingsapparatet. Først oplysningsarbejdet, som ministeren i sin redegørelse finder tilfredsstillende, for så vidt man kan konstatere, at tilgangen af nye, unge narkomaner er stagnerende. Jeg vil gerne spørge, om man i oplysningsarbejdet over for de helt unge i tilstrækkelig grad har fremhævet de meget farlige konsekvenser, der er af et blandet stofmisbrug. Lidt populært sagt er det jo sådan, at mens det normalt tager en lang årrække at udvikle alkoholisme, kan en tidligere narkoman blive uhelbredelig alkoholist på ganske få måneder. I hvilken grad mener ministeren at det kan blive nødvendigt at tage mere skrappe midler i anvendelse i propagandaen mod de hårde stoffer? Jeg kan ganske tilslutte mig fru Karen Thurøe Hansens beklagelse af, at man i dag ikke kan se filmen om narkomanen John og hans død. Selv om det er hårdt for alle de berørte, tror jeg, vi må satse på mere realistisk og direkte oplysning om, hvad det er, vi er oppe imod.

Dernæst spørgsmålet om behandlingsapparatet. Ministeren anvender vist udtrykket både om behandlingstilbuddene og behandlerne. Når vi nu må konstatere, at dette behandlingsapparat så ofte kommer til kort, er det så, fordi det netop er blevet mere et apparat end behandling? Er det, fordi narkomanerne i dette apparat er blevet mere klienter end mennesker i nød? Disse spørgsmål stilles ikke som en anklage mod de mange mennesker, der arbejder i behandlingssystemet. Tværtimod. Disse spørgsmål rejser ofte også af behandlerne selv. Men jeg rejser dem, fordi vi også fra politisk hold er nødt til at spørge os selv, hvad det egentlig er, vi gør på disse områder, og jeg rejser dem, fordi der i ministerens redegørelse er et udtryk, som jeg ikke har kunnet slippe, siden jeg læste det første gang i går. Under beskrivelsen af behandlingens mange faser anvender ministeren udtrykket, at man skal igennem en »sanering af klientens sociale situation«. Dette udtryk er sikkert et præcist og nøgternt udtryk i fagfolks mund, men når man som lægmand forsøger at forstå, hvorfor dette behandlingsapparat ikke slår til, kan man få den tanke, at forklaringen på en eller anden måde skal søges i det teknokratiske udtryk »sanering af klientens sociale situation«.

[Aase Olesen]

Sanering er i min sprogbrug en nedbrydning af noget gammelt og ubrugeligt, oprydning og opbygning af noget nyt. Men kan man overhovedet sanere et menneske? Kan man ad professionel vej sanere en barndom uden tryghed og kærlighed ud af et menneske? Kan man sanere oplevelser af nederlag og angst ud af et menneskes hukommelse og erfaring? Og kan et offentligt kontor eller en institution derefter opbygge noget, som den nedtrappede narkoman kan leve på og bygge en fremtid på? Er sandheden om det officielle behandlingsapparat ikke, at det aldrig trods alle gode målsætninger og alle gode kræfters indsats kan påtage sig at give et menneske, der befinder sig i den yderste nød, et livsindhold, en tro på sig selv, en vej ud af den fortærende ensomhed, som en stor del af de mennesker, vi her taler om, befinder sig i?

Jeg er skuffet over, at ministeren i afsnittet om alternative behandlingstilbud udelukkende beskæftiger sig med metadonspørgsmålet. I det radikale venstre er vi ikke uenige i den officielle politik på metadonområdet. Vi forstår også til fulde den reaktion, der kommer fra forældre og pårørende til narkomaner, der har haft gavn af metadonbehandlingen, men vi må fastholde, at metadon kun kan være en udvej, når alt andet glipper, og at den reelt er en kapitulation over for de virkelige problemer. Vi havde gerne set en redegørelse for andre alternative behandlinger, herunder en oversigt over de erfaringer, man har gjort i andre lande, f.eks. i England, men det kan vi måske høre nærmere om i socialudvalget.

Det skuffer mig meget, at ministeren ikke har mere at sige om alternative behandlingstilbud og de erfaringer, man har gjort hermed i de senere år. Både på narkoområdet og på andre sociale områder har man erkendt, at faglig viden og offentlig institutionsbehandling ikke slår til i alle tilfælde. Man har i stigende grad taget det private hjem, ofte kollektiver, i brug som plejehjem, hvor man har mulighed for at give et truet barn eller en ung den menneskelige støtte og varme, som er mere værd end alverdens medicin og videnskab. Indenrigsministeren nævner ikke med et ord de muligheder, der ligger i, at stadig flere mennesker er parate til at påtage sig familiepleje. Det radikale venstre finder, at det offentlige i langt højere grad skal anvende disse muligheder, ikke

mindst for unge, der er ude i et stofmisbrug, ja, at vi simpelt hen ikke har råd til at lade være.

Hermed er vi ovre i det emne, som vel egentlig har været baggrunden for denne debat, men som ministeren kun nævner en passant. Der er i og omkring den store narkohøring på Christiania mobiliseret så mange gode kræfter i kampen mod de hårde stoffer, at vi ikke kan sidde denne folkebevægelse overhørig. Eller kan vi? Spørgsmålet er rettet til de tre ministre.

Uanset hvad der skal ske på længere sigt omkring Christiania – og spørgsmålet er ikke på dagsordenen i dag, det erkender jeg – sorterer de mennesker, der bor dér, under Københavns kommune. Jeg vil udtrykke ønsket om, at der vil blive etableret et udbygget samarbejde mellem Københavns sociale forvaltning, de private behandlingscentre og de aktive christianitter i folkebevægelsen mod hårde stoffer, et samarbejde, der allerede har givet overraskende resultater. Skal arbejdet med at holde forhandlerne borte fra Christiania, sende narkomaner på aftrapning og forberede relevante efterbehandlingsmiljøer i eller uden for Christiania gennemføres, gøres det ikke uden økonomisk støtte.

Det radikale venstre finder ikke, at det er rimeligt, at Københavns kommune alene skal bære disse byrder. Det er, når alt kommer til alt, staten, der bærer ansvaret for, at Christiania ligger, hvor det ligger, og de mennesker, der her har akut behov for hjælp, kommer fra hele landet og fra Grønland. Vi finder derfor, at Københavns kommune bør have en rimelig refusionsordning for så vidt angår de særlige udgifter, der vedrører en intensiveret indsats for tidligere narkomaner i Christiania. Vi er altså positive over for de tanker, som hr. Tastesen har fremsat om at finde udveje i bistandsloven for at klare dette spørgsmål.

Det afgørende er, at der sker noget omkring selve narkohandelen i København. Der er opnået meget lidt, hvis man blot jager problemerne ud på Nørrebro eller Vesterbro. Der er derfor god grund til at opfordre justitsministeriet og politiet til at intensivere kampen mod narkohandlerne og prioritere de hårde stoffer langt over hashbekæmpelsen.

Til slut vil jeg udtrykke ønsket om, at denne debat ikke polariserer, men at den bliver

[Aase Olesen]

en optakt til en frugtbar meningsudveksling imellem partier og regering også i den kommende tid i forsøget på at forbedre de eksisterende muligheder for at bekæmpe stofmisbruget og i forsøget på at finde nye og bedre veje at gå, herunder at mobilisere en bred folkelig forståelse for nødvendigheden af at gøre op med narkomanien og den hæslige handel med hårde stoffer.

Birgith Mogensen (CD):

Jeg har studeret lægeudsagn og dermed deres erfaringer, jeg har læst Sten Hegelers kronik, Volmer Nissens gensvar og mange flere eksperters meninger med hensyn til narkomani. Bl. a. har jeg talt med socialpædagoger og læst om mange socialpædagogers indstilling og indsats over for dette alvorlige samfundsproblem. Sidst, men ikke mindst, har jeg på nært hold været involveret i en narkomans sygdom. Men rent ud sagt, jeg er ikke blevet spor klogere af nævnte eksperters udtalelser og min egen erfaring. Intet af førnævnte har bidraget til det, jeg vil kalde en endelig positiv løsning af narkoproblemet, og det må jo være målet. Derfor må jeg og mit parti erkende, at vi heller ikke kan anvise nogen sikker vej ud af dette samfundsskadelige sygdomskompleks.

Dermed er ikke sagt, at CD ikke føler ansvar over for denne uhyggelige sygdomsepidemi. Jeg mener, at narkomani bør betegnes og behandles som en epidemi, fordi sygdommen smitter. Det vil sige, at vi først og fremmest skal begrænse epidemien. Hvordan gør vi det? Efter min mening er der to muligheder. Den ene mulighed kan virke hård og brutal, nemlig en frivillig eller tvungen total isolering i mindst et år. Det var den helbredelsesform, som læge Jersild allerede for 10-15 år siden anbefalede som den bedste kur. Den anden helbredelsesmulighed må være at langtidsnedtrappe narkomaner med metadon. Begge former sørger i hvert fald for, at den øvrige del af befolkningen ikke bliver udsat for kriminalitet. Ja, jeg tænker på, at den hårde narkoman nødvendigvis på nuværende tidspunkt er nødt til at begå indbrud, overfald, prostituere sig osv. for at skaffe 1.000 kr. eller mere pr. døgn til indkøb af det kvantum narkotika, som den enkelte nødvendigvis må have.

Helt personligt har jeg ingen tiltro til de kortvarige nedtrappinger. Det har vist sig, at klienten stoffri vender tilbage til sit gamle narkomiljø. Altså har den behandlingsmåde ingen værdi, selv om den stoffri narkoman henvises til en socialpædagogisk efterbehandlingsklinik. Ligeledes er det mit indtryk, at de narkomaner, som har gennemført 10-20 nedtrappinger uden langgavnligt resultat, må betragtes som uhelbredelige. Derfor mener jeg, at de må forsynes med metadon på livstid.

Kald mig ikke kynisk, fordi jeg anlægger nævnte synspunkter. Jeg gør det, fordi jeg tror, at disse standpunkter gavner narkomanen, hans eller hendes pårørende og samfundet som helhed. F. eks. er det bevist, at metadon i mange tilfælde neutraliserer den syge. Enkelte amerikanske læger og eksperter påstår, at selv gamle narkomaner bliver i stand til at passe et job på en udmærket måde.

Det, jeg har sagt indtil nu, omhandler de 5.000-10.000 hårde narkomaner, som man anslår findes i Danmark i dag. Personlig tror jeg, at narkopolitiets arbejde, også internationalt, er virkelig godt organiseret, men at opnå et 100 pct.s stop af narkotika, f. eks. til det danske marked, betragter jeg som utopi. Derfor mener jeg ikke, man kan gøre ret meget mere fra den side med hensyn til bekæmpelse af narkostoffers misbrug.

Derimod mener jeg, at vi kan gøre meget mere med hensyn til at stoppe op for ny tilgang af narkomaner. Vi må simpelt hen stoppe epidemien med effektive forebyggelsesmetoder. I den retning trænger vi til nytænkning. F. eks. mener jeg, at alle skoleskemaer fra 6. klasse og opefter bør indeholde mindst én ugentlig time: kontra narkotika. Skoleskemaet bør afsætte én time månedligt for supplerende af samme emne. I den time bør læger og forhenværende narkomaner holde foredrag om deres grusomme erfaringer med hensyn til indtagelse af narkotika. Desuden mener jeg, at TV, radio og den øvrige presse bør sende og skrive mere seriøst anti narkotika. Jeg kunne f. eks. forestille mig, at tegneseriefabrikanten også ville medvirke i en sådan antinarkotikakampagne. Rent personligt er jeg sikker på, at en forebyggelse af narkomantilgang vil give resultater ad nævnte veje. Men jeg mener også, at befolkningen og folketinget bør yde langt større tilskud end nu til en gennemgribende forskning af

[Birgith Mogensen]

dette dybt alvorlige, verdensomspændende sygdomsområde.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Allerførst vil jeg godt slå fast, at narko-problemet er et socialt problem og ikke et medicinsk problem, som nogle mener, og det kan der være god grund til at slå fast efter at have hørt på en del af ordførerindlæggene her i dag.

Stofmisbrug er ligesom alkoholmisbrug et symptom på store sociale og psykologiske problemer. Problemet er ikke blevet mindre gennem de sidste par år. Antallet af stofmisbrugere antages ganske vist ikke at være steget væsentligt ifølge statistikkerne. Til gengæld er den gruppe stofmisbrugere, der er tale om i dag, betydelig hårdere belastet end den gruppe, vi havde med at gøre for et par år siden. Jeg stiller mig uforstående over for fru Karen Thurøe Hansens bemærkninger om, at dette ikke er tilfældet, men at stofmisbrugerne i dag kommer fra et bredt socialt spektrum.

Denne situation er blevet stærkt forværret af, at det stort set er umuligt at finde arbejde til stofmisbrugere, der er under behandling i dag, at det er enormt vanskeligt at få dem ind i uddannelsessystemet eller opnå den nødvendige revalidering til f. eks. efteruddannelse. Det betyder, at man ofte må skyde en hvid pind efter de resultater, man har opnået gennem behandling, og dermed opgive en egentlig og effektiv behandling, der opbygger et nyt socialt miljø for de tidligere stofmisbrugere.

At den stigende arbejdsløshed er medvirkende til at skabe flere narkomaner på grund af den almene håbløshed, bekræftes i dag i et interview i Ekstra Bladet med læge Iwan Mark fra amtsunhedscenteret i Århus. Denne situation bliver selvfølgelig ikke bedre af, at narkoinstitutionerne i dag ikke er i stand til at behandle mere end en brøkdel af de stofmisbrugere, der er. Justitsministeren omtalte i sit indlæg, at der er 700 pladser i København til et sted mellem 3.000 og 5.000 stofmisbrugere. Det er i sig selv meget lidt. Jeg vil dog tillade mig at betvivle, at tallet overhovedet er så højt. Jeg har i det københavnske system fået oplyst, at tallet nærmere er 400 inklusive akutbehandlingerne. Jeg vil

gerne bede justitsministeren om at kommentere disse tal.

De efterbehandlingsmuligheder, der eksisterer i dag, er ikke tilstrækkelige til, at man kan udføre et ordentligt arbejde og nedbringe antallet af stofmisbrugere. Der mangler desuden akutbehandling for de stofmisbrugere, der hopper fra behandlingen, men som kan samles op igen, uden at man behøver at starte forfra hver gang.

Et andet problem er problemet med gravide kvinder og stofmisbrug. I 1978 fødtes der 50 børn af stofmisbrugere, men der er i øjeblikket kun 5 behandlingspladser til kvinder og børn.

Situationen er alvorlig over hele landet, men der er ingen tvivl om, at nogle af de allerstørste problemer ligger i København. På denne baggrund er det helt og aldeles uforståeligt, at Frederiksberg kommune overvejer at trække sig ud af det samarbejde, der i dag eksisterer med Københavns kommune. Det sker ud fra betragtninger om, at Frederiksberg kommune efter deres egen mening betaler for meget i forhold til det antal narkomaner, der har adresse på Frederiksberg, men det er jo sådan, at mange stofmisbrugere har flyttet deres adresse til Københavns kommune, fordi det var det eneste sted, de kunne komme i behandling. Det er beklageligt, at hr. Albertsen, der jo er formand for socialudvalget på Frederiksberg, ikke er til stede i dag, men jeg håber, han sidder et sted i huset og hører det. Jeg ville gerne have haft ham til at tilkendegive, hvordan hans stilling er til dette problem.

Til trods for at det burde være temmelig klart, at stofmisbrug er et socialt problem, er der stadig væk folk, der slår på stortromme for den såkaldte metadonvedligeholdelse, og vi har i dag bl. a. fået et brev fra læge Freitag. Jeg kan også nævne Sten Hegelers kronik i Politiken, hvor han regner med helt astronomiske tal, der kan spares. Jeg må sige, at det er et meget usagligt grundlag, Sten Hegeler arbejder på.

Det er i det hele taget mildest talt noget af en præstation, at metadonspøgelset stadig væk overlever, og det er der kun én forklaring på. Metadonvedligeholdelse er billig, fordi den ikke indeholder nogen som helst behandling af de sociale årsager til stofmisbrug, men kun beskæftiger sig med langtidsopbevaring. Det svarer fuldstændig til at sæt-

[Anne Grete Holmsgård]

te alkoholikere på permanent spiritustildeling og så håbe, at de ikke brokker sig. Det er simpelt hen absurd. Erfaringerne fra udlandet og fra Danmark viser, at metadonvedligeholdelsen ikke bremser den illegale narko-handel, men tværtimod tilfører markedet et nyt stof, nemlig metadon. Ifølge Jørgen Gren fra Storstrøms amts ungdomscenter viser det sig også, at langt de fleste dødsfald blandt stofmisbrugere skyldes medicin, der er ordineret gennem en læge. Samtidig er metadon-behandlingen med til at ødelægge det arbejde, der foregår i de etablerede narkoinstitutioner, fordi det giver et let alternativ, som mange folk hopper over på i en dårlig situation eller i en vanskelig situation for dem.

Jeg kan også henvise til de eksempler, der har været med læge Hjortøs vedligeholdelses-klinikker. Jeg er temmelig overrasket over, at hr. Jørgen Junior her fra talerstolen i dag har forsvaret dem. Mig bekendt er det sådan, at de patienter, der har været under vedligeholdelse i hr. Hjortøs klinikker, har man stadig væk meget store problemer med i de københavnske narkoinstitutioner i dag.

Årsagen til, at der diskuteres narkoproblemer her i dag, er jo ikke, at der er sket en generel optrapning lige pludselig. Debatten skyldes, at en række mennesker, der har problemerne tæt inde på livet hver dag, nu har taget sagen i deres egen hånd, på tværs af hvad man roligt kan kalde manglende offentlig støtte, og på tværs af hvad man roligt kan kalde offentligt benspænd. Det er selvfølgelig christianitterne, jeg tænker på. Christiania har gennem årene gjort mange forsøg på at nedtrappe og støtte de narkomaner, der var og er på Christiania. Den tak, Christiania har fået for dette arbejde, har kunnet ligge på et meget lille sted. De har ganske enkelt ikke fået en rød øre til det sociale arbejde, der er blevet udført på Christiania. De er blevet udsat for en hetzkampagne fra højrefløjens side, der havde ét eneste formål: at få lukket Christiania hurtigst muligt og få fjernet problemerne – det vil sige smidt de sociale problemer, der er på Christiania, ud, så de var sværere at få øje på. Resultatet af denne politik er da heller ikke udeblevet: voksende sociale problemer på Christiania og manglende økonomiske og psykologiske muligheder for at gøre noget ved dem.

For christianitterne har det naturligvis været og er et utåleligt problem. Det er ganske

enkelt et utåleligt problem, når man hver dag ser folk gå op i sømmene på grund af junk, alkohol og sociale problemer. For en måned siden tog christianitterne sagen i deres egen hånd gennem folkebevægelsen mod hårde stoffer og gennem en narkohøring på Christiania. Fredens Ark på Christiania blev blokeret for narkohandlere og for junkier. Folk blev ganske enkelt gennem en fysisk blokade udelukket fra de steder, hvor de fleste narkohandlere havde drevet deres virksomhed. 50-60 christianitter har arbejdet i døgn drift for at opretholde den fysiske blokade, der er hele udgangspunktet for overhovedet at gøre noget ved problemet på Christiania. Det arbejde, disse mennesker udfører, er socialt arbejde. Det er socialt arbejde, der burde udføres af samfundet, men som ikke bliver det. Ydermere er den evige politichikane, Christiania har været udsat for, blevet videreført, mens christianitterne som de eneste gør noget ved at få fjernet narkohandlerne og få fjernet grundlaget for, at de tjener sig tykke og fede på Christiania. Politiet har, til trods for store ord om at de også ønsker at bekæmpe narkohajerne, ikke hjulpet til, tværtimod har de gang på gang forværret situationen.

Jeg står også uforstående over for, at fru Karen Thurøe Hansen netop ville uddele en rose til politiet, da hun talte om Christiania; der var måske andre situationer, hvor det havde været mere passende.

Efter hårdt pres fra Christiania og efter avisdebatten bevilgede Københavns kommune 106.000 kr. til behandling af nogle af de narkomaner, der var på Christiania. Det er naturligvis godt, men det er også utilstrækkeligt. Og det skal da også nævnes, at det var første gang, kommunen eller nogen anden offentlig instans for den sags skyld overhovedet gav en krone til behandling af de mange narkomaner, der er på Christiania. For det beløb, Christiania fik, blev en del narkomaner sendt på nedtrapning i et samarbejde med de etablerede narkoinstitutioner. En række andre narkomaner fra Christiania er blevet sendt på nedtrapning for penge, som christianitterne selv har punget ud med af egen lomme eller samlet ind.

Det tager som bekendt kun 2-3 uger at nedtrappe en narkoman, måske endda kortere tid, og det er kun en lille del af behandlingen. Hvis der ikke straks ydes midler, så det

[Anne Grete Holmsgård]

er muligt at videreføre denne behandling, er det arbejde, christianitterne har udført, ganske enkelt spildt, og problemet er fuldstændig det samme igen. For selv om det skulle lykkes at blokere Fredens Ark på Christiania og andre steder til evig tid, fjerner dette ikke i sig selv hverken junkier eller narkoforhandlere. Narkoforhandlerne fjernes kun, hvis politiet gør et effektivt arbejde, og hvis de koncentrerer deres kræfter om narkohajerne fremfor at spille krudtet på små hashpushere.

Jeg vil i denne forbindelse lige kommentere hr. Jørgen Juniors tale om, at man skulle have flere politihunde ind i billedet. Jeg personlig har aldrig nogen sinde hørt om en heroinhund. Jeg har ganske vist hørt om hashhunde, men det har ikke noget med narkotika at gøre.

Den bedste løsning består i at give en særbevilling til Christiania, så det bliver muligt for christianitterne at videreføre behandlingen, men det haster, for som enhver, der har blot det mindste kendskab til behandling af narkomaner, ved, kan man ikke bare vente en uge eller to, så er det ganske enkelt for sent, så er folk begyndt at skride ud i stofmisbruget igen.

Christiania har selv udmærkede tilbud i form af en række virksomheder, der kan støtte narkomanerne i at få en ny social tilværelse og i at få et arbejde. Det drejer sig om smedeværksted, genbrugsforetagender og en lang række andre foretagender; Christiania har selv udarbejdet en liste over disse. Det betyder med andre ord, at mulighederne for en god efterbehandling er til stede. Men det kan kun lade sig gøre, hvis der faktisk bevilges penge.

Det er samtidig vigtigt at understrege, at en efterbehandling på Christiania er den bedste mulighed, fordi narkomanerne er motiverede til at gå i gang med en ofte langvarig og besværlig efterbehandling på Christiania, fordi de kender de folk, der bor der, og har tillid til dem.

Hvis myndighederne svigter her, svigter de ganske enkelt endnu en gang og viser endnu en gang foragt for det arbejde, der udføres på Christiania, og de sender et stort socialt problem videre uden nogen som helst løsningsmodel. Jeg mener derfor, den omtalte særbevilling bør gives hurtigst muligt; som

fru Ebba Strange har omtalt, eksisterer der mulighed for det.

Til allersidst skal jeg blot sige, at jeg stiller mig positiv over for de tanker, hr. Tastesen har gjort sig angående behandling af stofmisbrugere på Christiania i en kronik i Politiken.

Inge Krogh (KrF):

Det er godt, at vi får denne debat, for det er, som om spørgsmålet om narkotika ikke har været behandlet igennem længere tid. Ved møder med regeringens kontaktudvalg for alkohol- og narkotikabekæmpelse har socialudvalget til stadighed gennem de sidste år fået at vide, at antallet af narkomaner var det samme som tidligere. Men nu kommer altså råbene fra Christiania om hjælp, samtidig med at der fra de større byer uden for København, f. eks. Århus og Odense, meldes om øget tilgang af narkomaner.

Det er muligt, at antallet af narkomaner har været nogenlunde konstant gennem nogle år, men det er dog ikke de samme mennesker, det har drejet sig om, men det ved vi alt for lidt om.

Vi ved, at der hvert år dør mennesker på grund af deres narkotikamisbrug, og at det sandsynligvis i år vil dreje sig om over 100. I disse 100 er der ikke medregnet, at mange dør på hospitaler af leverbetændelse. Er de, der har begået selvmord på grund af deres fortvivlede tilstand, medregnet? De 100 – hvad er de døde af? Er de døde på grund af en overdosis? Har de fået stof, der er stærkere, end de er vant til, eller har de fået deres sædvanlige dosis, efter at de nogen tid har været på aftrapning og derefter igen er faldet for fristelsen til at tage et skud? For den dosis, de tidligere har kunnet tåle, når de har fået store doser, kan de pludselig ikke tåle mere, og det kan være årsag til døden. Er de døde på grund af infektion på grund af snavsede sprøjter? Har de fået stivkrampe på grund af denne infektion?

Så kan man sige, det kan være fuldstændig ligegyldigt, for de er jo døde, og det kan ikke gøres om. Jeg mener dog ikke, det er ligegyldigt; det må være en vejledning for samfundet. Det må være vigtigt at få tragedien belyst, så man kan se alvoren og nødvendigheden af at sætte ind, og hvor man skal sætte ind.

[Inge Krogh]

Hvilke unge er det, der bliver narkomaner? Man har indtryk af, at det i begyndelsen var unge fra gymnasier og universiteter, men at de nu i højere grad kommer fra de såkaldte truede miljøer, samfundets tabere. Det må være meget vigtigt at få belyst, hvem det er. Er det unge fra opløste hjem? Er det unge, der har fået skolegang? Er det unge, der har skullet fra skolen? Er det unge, der ikke kan tilpasse sig? Hvorfor har de ikke tilpasset sig? Er det unge, der er begyndt med at ryge hash? Det er vel nok almindeligt anerkendt, men vi har vel egentlig ikke nogen særlige beviser for det.

Kokain er nu ved at trænge ind på markedet. Det kommer i øjeblikket mest pr. brev til særlig velhavende aftagere. Kokains indgang på det danske marked følger altså de andre narkotikas vej, men kokain er vel nok endnu vanskeligere at afvænne fra end nogen af de andre stoffer, vi kender, selv heroin.

At dømme efter kontaktudvalgets beretninger har man indtryk af, at behandlingen foregår meget tilfældigt. Narkomanerne begynder en behandling og holder op, når abstinenssymptomerne bliver uudholdelige, så kommer de igen til behandling, måske fordi priserne på grund af mindre tilførsel er steget; de kan så ikke skaffe sig de sædvanlige doser og søger derfor til behandling. Aftrapningen og helbredelsen er meget vanskelig. Jeg tror, det er ganske umuligt at foretage en behandling ambulans: den unge forbliver i sit miljø, hvor fristelserne fortsat vil være, og hvor det er muligt at få stoffer; der vil være mange ting, der frister den unge til at falde tilbage i misbruget.

Jeg mener, en behandling bør vare i 2 eller 3 år, og den unge må hele tiden være i kontakt med mennesker; der må døgnet rundt være nogle, der kan støtte disse mennesker, tale med dem og hjælpe dem. Det er nødvendigt, at de til stadighed er optaget af et eller andet, og det ideelle er formentlig mindre institutioner og kollektiver, hvor livet er så nær det sædvanlige som muligt, og hvor arbejdet ledes af mennesker, der kan give narkomanen et livssyn, som kan bære igennem vanskelighederne; det er meget vigtigt.

Christiania har flere gange været inde i debatten. Jeg mener, det er umuligt at foretage en aftrapning og en helbredelse i Christiania, hvor der er store mængder stof, i hvert fald hash. Der har derfra været foretaget rej-

ser til Ægypten, hvor hashen gror flittigt, og nu taler man om Grønland, hvor der i hvert fald ikke gror hash. Men fra Ægypten kom de i hvert fald tilbage til miljøet igen. Hvordan er det gået dem, der kom tilbage? Har man oplysninger om det? Der blev dog ofret en del penge på det, måske ganske vist mest fra private folk.

Der er fra Christiania rettet meget store bebrejdelser mod politiet; man mener ikke, at politiet har hjulpet Christiania imod de professionelle forhandlere, der er kommet derud. Men politiet har vel været udsat for en meget vanskelig opgave, når de skulle færdes i Christiania, og jeg har ikke indtryk af, at det er blevet bedre. Jeg var ikke med til den høring, som har været omtalt flere gange, men jeg var derude kort tid efter, og da havde jeg i hvert fald indtryk af, at de enkelte beboere på Christiania ikke absolut var samarbejdsvillige over for politiet; de fortalte ligefrem om, hvordan de forsøgte at hjælpe narkohandlerne imod politiet.

I øvrigt behøver jeg vel næppe at sige, at jeg og mit parti fortsat mener, at Christiania bør nedlægges og burde have været nedlagt for længst. Det er klart, at de enkelte skal hjælpes – de, der ønsker og trænger til hjælp – men det må foregå andre steder end i Christiania.

Hvis vi skal kunne gennemføre en behandling af vore narkomaner, tror jeg næppe, man undgår en registrering af dem, men det skal selvfølgelig ske af hensyn til de unge selv. Kristeligt folkeparti har tidligere gjort sig til talsmand for at gennemføre denne registrering, og det vil vi fortsat gøre. Jeg kan se af det, vi har fået fra overlæge Freitag i dag, at han går ind for noget lignende.

Det er flere gange omtalt, at det er dyrt at være narkoman; det koster mellem 1.000 og 2.000 kr. om dagen, og en del af pengene må så fås ved berigelsesforbrydelser eller prostitution. Hvor mange der er på hårde stoffer her i landet, ved man ikke, men nogle tal siger op mod 10.000, så det er meget store summer, det drejer sig om. Der kommer også udgifter til politi og behandling samt sociale udgifter, og så værst af alt: alle de ting, der ikke kan måles i penge.

Den store tragedie er, at unge mennesker går til grunde. I det sociale udvalg får vi gang på gang brev fra en far eller en mor, der skildrer de frygtelige lidelser, de må igen-

[Inge Krogh]

nem, fordi de er vidende om, at deres søn eller datter ødelægges af stoffer.

Man har diskuteret metadonbehandlingen meget her. Jeg tror, man aldrig må glemme, at metadon i sig selv er et narkotikum, det hjælper narkomanen, organismen forbliver i samme ødelagte tilstand med stoffet som en integrerende del i hver eneste celle i legemet.

Man har talt om, at de, der er på metadon, kan klare arbejde, men af 118 af Hjortø's tidligere klienter, der fortsat var på metadon, var kun én selvfinansierende.

Narko er et problem i fængslerne; det har også været omtalt nogle gange her. Fru Mette Madsen omtalte retsudvalgets rejse i sommer, hvor vi mødte problemet. Det er svært at holde narko ude af fængsler; en almindelig undersøgelse afslører kun meget mangelfuldt, hvad der eventuelt kan være smuglet ind, og de indsatte reagerer selvfølgelig meget stærkt mod en nøjere undersøgelse gennem eksploration af rectum, hvor meget narkostof kan gemmes.

Man fik dog et indtryk af, at problemet måske er noget mindre i vort nyeste lukkede fængsel, hvor beskæftigelsen er god, hvor de indsatte ud over det almindelige værkstedsarbejde beskæftiges med at lave mad til sig selv, gøre rent og vaske deres eget tøj. De er altså optaget af andre ting, og der er i det fængsel den regel, at man uden for arbejdstiden ikke kommer sammen fra de forskellige afdelinger, men kun indbyrdes på den afdeling, hvor man er indsat.

Vi må kræve, at narkotikaloven overholdes. Ifølge den må der her i landet hverken sælges, købes eller forefindes narkotiske stoffer, som ikke er til lægelig brug. Hash er omfattet af denne lov – det står udtrykkelig nævnt – og må altså derfor ikke findes. Rigsadvokatens cirkulære af 1959 tillader, at man besidder op til 5 g. Dette cirkulære har kristeligt folkeparti flere gange forlangt ophævet, og det mener vi stadig.

Der konfiskeres store mængder stoffer af narkotikapolitiet i lufthavne og ved vores grænser, og indenrigsministeren kom med nogle helt aktuelle tal. Narkopolitiet har gang på gang fremhævet, at der kunne konfiskeres betydelig større mængder, hvis man havde et større mandskab, og kristeligt folkeparti går ind for, at politiets krav undersøges; man må for vore unges skyld styrke politiet på det område.

Der er en anden vigtig ting, som der også er blevet talt meget om, og det er, at der gives reelle oplysninger i skolen om narkotika, men det allervigtigste er, at vi får et nærmiljø, som er godt, at vi i landet driver en familiepolitik, der kan give tryghed for børnene. Danmark må værne om familien, der må anses for at være det bedste opvækststed for børn, og man må undgå den håbløshed, som driver de unge ud i narkotikamisbruget. Men først og fremmest må man altså se i øjnene, hvor kæmpestort et problem det er.

Mølgaard (DR):

Retsforbundet vil gerne takke ministeren for den redegørelse, vi har fået om regeringens syn på narkoproblemet og dens politik over for misbrugsbekæmpelsen og dens politik i forhold til narkoens tabere: de ramte.

Vi er i det store og hele tilfreds med regeringens redegørelse. Det er måske forkert sagt, for tilfreds kan man selvfølgelig ikke være med en så dyster rapport over situationen som den, ministeren har givet. Vor tilfredshed går da selvfølgelig også udelukken på det forhold, at regeringens politik synes afstemt efter de hårde kendsgerninger, på dette, at man erkender problemets omfang og graden af alvor i det og såmænd også vanskelighederne i arbejdet.

Det er mit indtryk, at regeringen gør det, men på enkelte punkter vil jeg dog gerne anmode om endnu klarere tilkendegivelser fra ministerens side end givet i første omgang.

Inden jeg går over til at konkretisere de spørgsmål, jeg således føler lyst til at stille ministeren efter redegørelsen, vil jeg gerne fremhæve et par af de forhold, redegørelsen fremdrager.

Jeg synes, det er væsentligt, at flest muligt gør sig det forhold klart, at der er tale om et geografisk og socialt langt, langt mere omfattende problem, end store dele af befolkningen nok endnu i dag gør sig klart. Der er ikke blot tale om et storkøbenhavnsk problem, langt mindre et isoleret Christiania-problem. Der er heller ikke blot tale om et storbyfænomen eller om et problem i visse særlige sociale lag. På langs og på tværs i dagens Danmark støder man på problemet, og kun en begrænset del af problemomfanget er egentlig kortlagt af de offentlige myndig-

[Mølgaard]

heder: en ganske solid portion ofre for narkotikaen er uden for behandlingssystemerne, ja, er end ikke registrerede.

Der er tale om et fænomen, som der er god grund til for alle at se på med den størst mulige alvor, men også med den størst mulige nøgternhed, når man skal bedømme den indsats, der må til. Bombastiske armbevægelser, bål, brand og fordømmelse og slag i luften eller mod værgeløse ofre, der oprigtigt talt er hårdt nok ramt i forvejen, har vi set nok af i denne som i så mange andre sager, hvor den meget velforståelige angst i vide befolkningskredse over for uhyggelige fænomener har fået lov til at diktere en politik, der abstraherede sig fra kendsgerningerne om, hvad det var, der skulle til, hvis der overhovedet skulle være noget håb om at komme videre frem mod bedre tilstande for den enkelte og alle i samfundet. Fordomme er forståelige på masser af livets områder, men sjældent et konstruktivt problemløsningsværktøj, tværtimod.

I det dystre billede, regeringens redegørelse vedrørende narkotikamisbrugssituationen i dag tegner, er der dog nogle lyspunkter – de er ikke voldsomme, men dog værd at hæfte sig ved – nemlig først og fremmest den nedgang i tilgangen af misbrugernes kreds, som man har kunnet notere sig, og som er et udslag af, at al modebevægelse og tilbøjelighed til at betragte narko-forbrug som »in«, som har eksisteret hist og pist, er borte. Det er selvfølgelig en særdeles glædelig ting. Det er yderst tilfredsstillende, at man har kunnet registrere dette, og det virker troligt nok, når ministeren også i denne forbindelse erklærer sig tilfreds med resultatet af den øgede oplysningsvirksomhed vedrørende narkomaniens art og væsen, som nu bl. a. finder sted i folkeskolen.

Jeg synes, dette er godt, men vil dog gerne spørge, om der er mulighed for at komme videre endnu ad den vej. Savnes der midler i form af tid og lærerkræfter eller bevillinger til bredere oplysningsarbejde på dette område, eller er bevillingerne tilfredsstillende? Jeg tror det ikke og vil gerne tilde mig at pege på det gammelkendte slagord om, at forebyggelse nu engang er at foretrække fremfor helbredelse, i det omfang den er alternativ, hvorfor knappe bevillinger eller ressourcer i det hele taget på dette område er yderst kort-sigtet sparepolitik.

Der bør ikke spares på skillingerne til oplysningsvirksomhed, mens dalerne ruller og ofre trilles omkring i snese-, hundred-, ja tusindvis.

Det mest strålende lyspunkt midt i det dystre narkosituationsbillede synes dog at være de initiativer, der er udgået med centrum i Christiania. Stiftelsen af en folkebevægelse mod hårde stoffer og den aktive indsats mod distributionen af hårde stoffer især i Fredens Ark er et bemærkelsesværdigt initiativ, som fortjener al mulig støtte. Når jeg her taler om støtte, handler det selvfølgelig også om kroner og øre som bidrag til paralleltløbende oplysnings-, nedtrappings- og resocialiseringsaktiviteter udført af særdeles fagkyndige i et miljø, der måske byder langt bedre muligheder end så mange andre traditionelle behandlingsmiljøer og -institutioner.

Kroner og øre skal disse have, men det drejer sig jo rigtignok også om mere end disse kroner og øre, nemlig om noget, der vel nok hører sammen med, om disse kroner og øre overhovedet bevilges. Der er nemlig brug for al mulig fordomsfrihed blandt myndighederne, der har et ord at skulle have sagt, forvaltningskompetence, på dette område. Stivsindet holden sig til juridiske formaliteter, krav og normer, som i andre sammenhænge kan være gode nok, kan her meget vel være helt ødelæggende for, at der kommer det ud af situationen, som den faktisk byder på.

Jeg vil gerne appellere til, at der fra alle offentlige sider, statens og dens mange implicerede ministeriers og fra kommuners og amtskommuners side udvises den størst mulige smidighed for at nå resultater fremfor stivsind for nogle forvaltningstekniske principers eller særinteressers skyld. Narkoproblemet er alt for alvorligt til, at noget håb om veje frem må slukkes på grund af bureaukratisk indstilling. Christiania har mødt nok af vanskeligheder fra samfundets side – ikke ganske uden egen skyld – men alligevel. Nu må de positive initiativer, der i øvrigt også gør sig gældende andre steder, have deres chance.

Narkoproblemet i dag er ikke resultatet af et overdrevent frisind i samfundet, om end heller ikke bare et entydigt resultat af mangel på samme frisind, men skal vi nå nogen vegne, må der være frisind i valget af fremgangsmåder.

[Mølgaard]

Jeg skal ikke her og nu stille forslag om nogen frigivelse af hashen, men vil dog appellere til, at øvrigheds personer og enhver, der vil deltage i den offentlige debat om disse emnekredse, lægger sig på sinde, at der er forskel på stoffer – en betydelig forskel endda.

Ministeren kan måske ved denne lejlighed bekræfte eller afkræfte, at årsagen til, at hash overhovedet er blevet omfattet af den internationale narkotikakonventions sortliste over stoffer, der ikke må handles frit, egentlig er et ganske gevaldig dygtigt stykke kynisk lobbyarbejde fra whiskyfabrikanters side, for hvem kun ét talte, nemlig at udbredelse af hash betyder mindre forbrug af whisky. Jo, der er mange stoffer og mange metoder for kynikere. Jeg føler mig som sagt bestemt ikke overbevist nok til at turde følge de manges forslag om hashfrigivelse nu, men jeg advarer til gengæld mod den proportionsforvrængning, som mange gør sig skyldige i, når de slår hash, marihuana, opium, LSD, heroin og meget andet skidt sammen i én boks og appellerer til lige stærke fordomme over for det hele. Det er hverken nøgternt eller ansvarligt.

Jeg hilser det med tilfredshed, at ministeren i sin redegørelse henholder sig til den holdning, der er kommet frem i kontaktudvalgets rapport om metadon fra i sommer. Metadon er et stof, som man ikke bare skal dele ud af uden særlige hæmninger, bare fordi det slår visse symptomer ned, dulmer i øjeblikket, og så er billigt. Metadonmisbrug er intet alternativ til narkomisbrug.

Jeg kunne måske have ønsket en endnu klarere bekendelse til dette synspunkt fra ministerens side end faktisk givet i redegørelsen, og jeg efterlyser derfor en mere markant bekendelse på dette punkt fra ministerens side. Mit ønske om en præcisering skyldes selvfølgelig, at der i øvrigt på anden vis har været nogen vaklen i valget af midler. I USA har man jo, om jeg så må sige, rige eller i hvert fald rigelige erfaringer med, hvad der kommer ud af metadonbehandling. Man har eksempler på 15–20 års ordinationer, som ikke har skabt andet perspektiv end cementering af misbruget, af vedligeholdelsesbehovet. De burde være skræmmende nok til, at vi klart forstår at holde os på en anden vej.

Jeg vil også i denne forbindelse som en tidligere ordfører stille ministeren et læge Hjærtø-spørgsmål, men mit spørgsmål skal gælde hans tidligere patienter. Så vidt mig bekendt fik man en fortsat behandling under en ny lægelig ledelse iværksat for en periode frem til udgangen af dette år. Nu er der kun omkring en måned igen, og mig bekendt er det ikke lykkedes at nedtrappe metadonmisbrugerne misbrug, i hvert fald ikke for alles vedkommende. Hvad sker der da med dem efter den 31. december 1979? Der må vel på dette fremskudte tidspunkt være en plan for det. Ellers forekommer den tidsindstillede bombe at være sat i værk som en psykologikrigsførelsesforanstaltning, velsagtens ikke af ond vilje; men sådan må det virke på de berørte.

Der er ingen tvivl om, at det er en socialpædagogisk indsats, der må til. Jeg beklager, at denne indsats begrænses af bevillingsknaphed, og vil appellere til, at man her offerer midler nok fremfor at misbruge dem til særinteressesetilskud.

Bistandsloven er af ministeren udnævnt til at være en ganske god rammelov i forhold til narkoproblemet. Det vil jeg ikke ganske bestride, men jeg vil da også her pege på, at der nok også her er problemer med bevillingsknaphed. Kan ministeren dementere det, vil det selvfølgelig kun kunne glæde mig, men på forhånd må jeg betvivle det.

Med hensyn til vigtigheden af politiindsats for at hæmme importen og distributionen af hårde stoffer kan jeg bestemt ikke være uenig med ministeren, men måske nok sætte visse spørgsmålstejn over for prioriteringen af indsatsen og den holdning, man hist og her går til problemløsningen med. Det har jeg sagt noget om tidligere i relation til andre myndigheder, men det gælder selvfølgelig også politiet.

Jeg vil dernæst gerne betvivle værdien af visse fængslinger med hastigt påfølgende løsladelser, uden at indespærringen har været anledning til det behandlingsformål, der kunne begrunde det, ja, gøre det meningsfyldt. Mange småfisk vikles ad den vej længere og længere ind i sværere og sværere kriminalitet og bliver dermed til en stadig større fare for både sig selv og omgivelserne. Afvænnings, resocialisering og revalidering må være midlerne fremfor noget.

[Mølgaard]

Jeg vil gerne slutte med nogle få betragtninger om narkotikaproblemet set i et videre perspektiv.

Efter retsforbundets opfattelse er det – helt på linje med ministerens synspunkter – sådan, at narkotikaproblemet må ses i et bredere perspektiv som et led i og i nogen grad et resultat af nogle alvorlige samfundsfænomener og -problemer.

Jeg skal absolut ikke begynde på blot betydningen af en partiprogramoplæsning, men blot konstatere, at arbejdsløshed – og især ungdomsarbejdsløshed – sociale spændinger og uligevægt i høj grad skaber, ja, bidrager til, ja, forstærker dette problem og medvirker til dets udbredelse.

Generationskløfter og hastige omstigninger i det dynamiske samfund, hvor det kan knibe for menneskenes børn at følge med i ræset, gør det samme. Givet er det, at der er tale om et samfundsproblem, som samfundspolitikken også kan bidrage til positivt eller/og negativt.

Retsforbundet vedkender sig det syn, at der her er en udfordring fra samfundet, som vi må tage op til problemløsning til gavn for den enkelte, ja, os alle i et fællesskab. Jo mere vi løser dette problem, jo mere harmonisk et samfund får vi, og jo mere harmonisk et samfund befriet for uretfærdigheder og sociale spændinger det lykkes os at skabe ad politisk vej, jo mindre vil omfanget af et problem som dette blive. Tingene hænger sammen – slangen bider sig selv i halen. Lad os da tage fat i både den ene og den anden ende i den sikre bestræbelse, at vi vil frem. Lad os vælge udvikling fremfor indvikling af problemerne!

Tastesen (S):

Efter at vi nu har hørt indenrigs- og justitsministeren på regeringens vegne og ordførerne for ti partier udtale sig om de aktuelle narkotikaproblemer, må vi vel sige, at vi dermed nok har fået et billede af narkotikamisbrugets omfang, men når det gælder foranstaltningerne herimod, står vi dels noget splittede, dels vel også i en vis grad noget magtesløse, for egentlig ved vi godt, hvad der skal gøres, så spørgsmålet er, om vi er i stand til sammen med mange, mange andre opgaver i vort samfund at prioritere en indsats på de rigtige steder. Alligevel må vi sige,

at andre lande har dette problem fælles med os: i andre lande står man med den samme magtesløshed og med den samme søgen efter at finde nye veje med hensyn til at komme narkotikamisbruget til livs, og man har såmænd ikke bedre erfaringer i andre lande, end vi har her.

I debatten her har man bl. a. været inde på spørgsmålet om det traditionelle behandlingssystems situation og de resultater, der er kommet her; det skal jeg vende tilbage til. Men lad mig sige nu, at det, det egentlig drejer sig om, er, at totalmiljøet i vores samfund bliver sådan, at afvigendes antal, hvad enten det er narkotikamisbrugere eller andre, bliver så lille som muligt; det er i realiteten spørgsmålet om selveste livskvaliteten i vores samfund, det drejer sig om her.

Må jeg sige, at jeg er særdeles uenig med dem, der har kritiseret effekten i det socialpædagogiske behandlingssystem. Det kan godt være, det ikke har haft tilstrækkelig effekt i arbejdet med stofmisbrugere, men den kritik, som vel nok hr. Jørgen Junior stærkest fremførte her, er uden berettigelse. Det er helt givet, at tusinder af unge mennesker er hjulpet til en mere menneskelig tilværelse igennem dette behandlingssystem op igennem 1970'erne, og det er også helt givet, at andre, der måske nok har fået tilbagefald indtil flere gange, trods alt er kommet i en bedre mentalhygiejnisk situation i de perioder, hvor de er blevet behandlet i dette system. Det, vi måske kan mangle, er en bedre effektmåling, og i den forbindelse må jeg sige til forskerne på dette område, at vi politikere til vores vurdering af det socialpædagogiske behandlingssystems virke igennem de 10–15 år, vi nu har haft det, har brug for at få en bedre effektmåling af forskningsarbejdet, så vi ved, hvor vi står i den øjeblikkelige situation.

Hvis ikke vi havde haft det traditionelle behandlingssystem, som der blev truffet enstemmig politisk beslutning om fra de fem partier, der dengang var repræsenteret i folketinget – det var i 1969 – hvor ville vi så have været i dag? Så havde vi givetvis stået i en situation, hvor vi var endnu værre stillet. Jeg synes, det er trist nok endda med det store antal stofmisbrugere, vi har tilbage, og som har en langvarig stofkarriere bag sig, men det er helt givet, at situationen havde set meget værre ud, hvis vi ikke ved en effektiv

[Tastesen]

forebyggende og behandlende indsats havde samlet folk op undervejs. Der tegner sig i øvrigt det billede af udviklingen i de moderne industrisamfund, at stofferne, når de kommer fra USA og Canada, først går til Sverige og Danmark og senere – i den udstrækning det overhovedet er tilfældet – til de andre industrialiserede lande i Vesteuropa. Det vil sige, at vi får nogle erfaringer på dette område før de andre, erfaringer, hvis resultater af de forskellige former for behandlingsarbejde vi selvfølgelig gensidig må udveksle med hinanden.

Vi står altså nu med en udfordring om at skulle gøre arbejdet bedre, samtidig med at situationen er blevet endnu vanskeligere i forhold til de stofmisbrugere, der har en lang karriere bag sig. Men det giver intet resultat at følge det, hr. Jørgen Junior og andre, som har samme opfattelse, ønsker, nemlig mere tvang; man når ikke gunstige resultater med tvang. Ej heller opnår man noget med mere registrering; stofmisbrugerne er såmænd registreret nok forskellige steder i forvejen: hos sundhedsvæsen, politi, behandlingsinstitutioner og andre steder. Det er heller ikke Singapores filosofi eller noget i den dur, vi har brug for, ligesom det ikke kan nytte noget at gå videre med at kriminalisere brugergruppen. Vi har den ganske klare holdning, at cannabis, hash, er forbudt her i landet, men at man ikke vil forfølge forbrugergrupperne, men derimod dem, der får profit af den store illegale import hertil. Man kan selvfølgelig sige, at politiet i mange situationer har haft held med sin indsats her, men at kriminalisere brugergrupperne ville gøre situationen meget værre, og det ville netop betyde, at man løb en risiko for at tvinge en del af dem, der måske var hashrygere, over i det hårde narkotikamarked.

Over for dem, der i mange år har været inde i et stofmisbrug, må vi ud fra et humanistisk synspunkt udvise en rimelig tolerance, og derfor kan jeg for mit vedkommende give tilslutning til den rapport, der er kommet fra regeringens kontaktudvalg vedrørende anvendelsen af metadon, og de nye synspunkter, som er kommet frem i den seneste rapport i sommer. Vi kommer ikke uden om, at der er nogle, der har en så langvarig stofkarriere bag sig, at man må vurdere dem anderledes end andre, men det betyder ikke, at man skal opstille et kriterium om, at de på-

gældende dermed er blevet berettigede til at få metadon eller noget lignende. Der må ske en individuel vurdering i hvert enkelt tilfælde, og dertil egner de metadonsamråd, der er nedsat for hver amtskommune, sig bedst. Jeg mener, vi må se på den sag, men når man vil bruge de ressourcer, vi har i samfundet, social- og sundhedsforvaltningen, psykiatriske hospitaler og behandlingsinstitutioner og andre, må det ske i et samarbejde om en flerleddet indsats for at hjælpe de pågældende og deres familie, som er i en hårdt trængt situation. Jeg synes, det er nødvendigt at sige det, for der er nogle, over for hvem den traditionelle behandlingsmåde ikke har haft den effekt, vi kunne ønske os.

Lad mig så gøre en bemærkning om Christiania. Det har været glædeligt at se, at man har kunnet mobilisere nogle menneskelige ressourcer i den situation, som er opstået derude. Man kan måske sige, det var på høje tid, at de viste dette billede udadtil, at de tog kampen op med den hårde narkotika osv. Men uanset hvad motivet har været, har man altså mobiliseret nogle menneskelige kræfter, som har givet en meget værdifuld effekt. Men det er klart, at de mennesker, som har ført denne kamp, ikke kan klare den alene, selv med hjælp udefra, med penge osv. I ethvert velordnet samfund må det være således, at man kommer en nødstedt gruppe til hjælp på den ene eller den anden måde, og jeg vil derfor gerne benytte lejligheden til at spørge indenrigs- og justitsministeren – han er her jo i begge egenskaber – hvornår regeringens såkaldte Christianiaudvalg vil vurdere den øjeblikkelige situation med henblik på at finde frem til nogle løsninger. Det glæder mig, at fru Aase Olesen giver tilslutning til nogle af de synspunkter, jeg har ført frem i en kronik i Politiken for nylig. Jeg ved ikke, hvor langt de kan bære, men jeg ved, vi bliver nødt til at forsøge os frem, og jeg ved, det er bedre at sætte beskæftigelsesforanstaltninger i gang, selv om det så er i en ganske speciel situation, fremfor at udbetale bistandshjælp; så må vi se, hvad effekten af disse ting kan være. Jeg er i hvert fald klar over, at det, der skal til i dette spørgsmål, hvad enten det vurderes på den ene eller den anden led, i lyset af familiepleje, christianitter, behandlingsinstitutioner eller familier, er kærlighed og menneskelig varme, og jeg tror, der er nogle af christianitterne, der i den ak-

[Tastesen]

tuelle situation repræsenterer lige netop det, vi her har brug for.

Erlendsson (FP):

Det var interessant at høre ministeren fortælle, at narkomani ikke er en sygdom, men en individuel reaktion på belastende livsvilkår; det er der jo så meget der er. Narkomani kan defineres på samme måde som andre smitsomme sygdomme, idet det drejer sig om et agens, der fænger i et disponibelt miljø. Det er på samme måde som f. eks. de sygdomme, der er bakteriebestemte, altså enkelt-individer eller en større gruppe kan blive udsat for smitte med tuberkulose eller andre smitsomme sygdomme, men kun de, som er disponerede, bukker under for sygdommen, bliver syge, de andre går fri. Af den grund undlader man ikke at træffe forholdsregler imod tuberkulosesmitte, og man bør også træffe forholdsregler imod smitte med narkomani og mod udbredelse af narkomani gennem yderligere smitte.

Narkomani er den farligste smitsomme sygdom, som sundhedsmyndighederne har haft at bekæmpe siden koleraepidemien i 1853 og lungetuberkulosen i slutningen af forrige og begyndelsen af dette århundrede. De direkte dødsfald af narkotikamisbrug – har vi hørt i dag – er nået op på over 100 allerede inden årets udgang, og antallet af de indirekte er, som fru Inge Krogh har omtalt, slet ikke til at beregne, for det har man ikke nogen talopgørelse over, men jeg er ikke i tvivl om, at tallet 100 skal mangedobles.

Ministeren var forsigtig med den skøns-mæssige angivelse af antallet af syge, men jeg mener, at 10.000 ikke er for højt et tal. Spørgsmålet er så, hvordan vi skal komme denne forfærdelige sygdom til livs, som er så stor en trussel både for den enkelte og for samfundet, og som med sig fører så ulykkelige forhold med hensyn til kriminel adfærd og ødelæggelse af mange unge liv i begyndelsen af deres bane.

Dér tror jeg vi kommer til at tage helt anderledes kontant på tingene, end vi har gjort tidligere. Det nytter ikke med redegørelser hvert år om, hvorledes vi står. Det nytter ikke med pæne, almindelige ord om, at vi nu skal sætte kraftigere ind med forebyggelse og behandling. Det, man må gøre med en smitsom sygdom af så farlig karakter, er at føre

den ind under epidemiloven, og af den grund vil jeg tillade mig her at fremsætte et:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget udtaler, at narkomani bør behandles med samme alvor som andre farlige epidemiske sygdomme og i konsekvens heraf opføres på den i lov om foranstaltninger mod smitsomme sygdomme, § 2, stk. 1, nævnte liste A, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg skal forklare ganske kort, hvilke sygdomme der sidestilles med. I liste A drejer det sig om kopper, plettyfus, pest, spedalskhed og andre lignende sygdomme. Hvis man synes, det er for voldsomt – det hører til de alment farlige sygdomme – kan man for min skyld gerne indføje den under liste B, hvor sygdomme som kolera, tyfus og børnelammelse er inkluderet.

Hvad betyder så det, at man får den ind under epidemiloven? Det betyder, at man kan foretage tvangsmæssige foranstaltninger for at hjælpe disse mennesker ud over deres sygdom og forhindre, at sygdommen breder sig til andre mennesker i samfundet. Det har man gjort med stor konsekvens i sidste århundrede, og man har ført det op for en lang række sygdomme i dette århundrede også, inden man blev sentimentalistisk og begyndte at tale om, at det var forkert at pålægge tvangsmæssige foranstaltninger, når det drejede sig om at forhindre sygdom og helbrede sygdom. Al den anden søde snak hjælper jo ikke. Man må forhindre, at smitten kommer ind i landet, med kraftige politimæssige foranstaltninger, kraftig opbakning af kontrollen, og man må forhindre, f. eks. at den udbredes gennem fængslerne, hvor de åbne døres politik jo fører til, at de svage ikke tør hjælpe politiet i efterforskningen, fordi de er under en terror af narkoforhandlere i fængslerne, og fordi det fører til selvmord, som vi har set for nylig. Hvem ved i øvrigt, om ikke nogle af disse selvmord, som er sket ved hængning eller ved en overdosis, i virkeligheden er mord? Når der lægges så kraftigt et psykisk pres på folk, at de begår selvmord, kan man i hvert fald godt betegne de folk, der lægger presset, som mordere.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

[Anden næstformand]

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i forhandlingen.

Birthe Nielsen (SF):

Lad mig lige indledningsvis sige, at jeg er dybt uenig med den foregående taler. Jeg mener, at narkomani er et socialt problem, og at det er igennem det sociale og sundhedsmæssige system, vi skal løse det, forstået på den måde, som det tidligere er sagt her i salen, at det netop er særlige risikogrupper, som havner i den hårde narkomani, således som rapporten fra kontaktudvalget har vist.

Propos den rapport, jeg nævner her, har indenrigsministeren jo udsendt en rapport her i maj måned om, hvordan det ser ud på landsbasis, og det er den, jeg vil koncentrere mig om. Den siger nemlig også noget om Københavns kommunes problemer, fordi man i visse amter og kommuner ikke i tilstrækkeligt omfang har taget fat på det, som er nødvendigt ifølge bilstandsloven.

Det stod meget klart i forslaget og bemærkningerne til bilstandsloven og også den endelige lov, da den blev vedtaget i 1976, at amtsrådet havde særlige forpligtelser, især når det drejede sig om narkomaner. Ikke desto mindre viser det sig ifølge den rapport, jeg lige har omtalt, at der stadig væk er 4 amter i landet, der faktisk ikke er kommet rigtig i gang med det arbejde, vi her taler om, både med hensyn til den forebyggende og den behandlende side af sagen.

Det har vist sig, at misbrugergruppen er vokset og er blevet mere belastende, som det har været nævnt før i dag, og at der er sket flere dødsfald. En af årsagerne hertil er, at amterne ikke har taget de opgaver op, som de er forpligtede til, til trods for at man fra socialstyrelsens side gennem flere år i forbindelse med udbygningsplanerne netop har nævnt, at amterne bør leve op til det, der står i bilstandsloven om at tage opgaver som den, vi taler om her i dag, op til overvejelse. Man har intet gjort, og når mange af de unge søger til København, er det, fordi de ikke får den hjælp, de har behov for, i den kommune eller det amt, de bor i. Jeg vil meget henstille til socialministeren, der nu er til stede, at hun, når udbygningsplanerne kommer for næste år, virkelig seriøst påser, at amterne nu

iværksætter det, de ifølge bilstandsloven skal for at hjælpe de unge mennesker.

Nu ved jeg godt, at amter og kommuner ikke kan klare problemerne alene ved hjælp af behandling og efterbehandling. Der er også det, som tidligere er nævnt, der hedder det forebyggende arbejde. Forebyggende arbejde er efter min mening ikke bare nogle pæne ord på et stykke papir, det er en bred vifte af tilbud til børn og unge og familier i vort samfund. Det er helt ned i førskolealderen, man skal sætte ind, for det er jo noget sent at påbegynde en forebyggelse, når skaden først er sket; man skal gribe ind på et meget tidligere tidspunkt. Man skal også sørge for, at netop de unge mennesker får en mere meningsfuld tilværelse end den, man byder unge mennesker i dag, med den ungdomsarbejdsløshed og de dårlige muligheder, der er for at finde noget at bo i og et fællesskab med andre. Det er vigtigt, at vi også ser på den rent kulturelle side af sagen, for kulturpolitik har også noget med socialpolitik at gøre og med nærmiljøet. Det vil sige, at kommunerne bør give en bred vifte af tilbud til alle de børn og unge, der er i hver kommune.

Det viser sig da også, som hr. Tastesen var inde på, at netop i de amter og kommuner, hvor man virkelig har sat noget i gang, er der også sket noget. Derfor er jeg absolut meget uenig med hr. Jørgen Junior, når han siger, at man bare poster en masse penge ud uden at få noget tilbage. Jeg mener, at netop den socialpædagogiske indsats er vigtig, og at det ikke udelukkende er et medicinsk problem, men er et problem om, hvordan vi behandler børn og unge i dette land, hvor meget vi vil gøre for de mennesker, der engang, når vi bliver gamle, skal forsørge os. Narkomanien er en del af problemet, men det er det, der spreder sig mest ud i hele vores samfund.

Lindenskov (S):

Den meget alvorlige og dybt tragiske situation, som rammer de mennesker, der er kommet ud i et misbrug af narkotiske midler, bør man søge at foregribe så intenst som overhovedet muligt. Debatten i dag er vel et spejlbillede af en situation, der er skabt af mangeartede og til dels udefra kommende

[Lindenskov]

årsager, som man ikke har forudset, endsi-
 ghaft mulighed for at forebygge.

Jeg vil i denne sammenhæng nævne situa-
 tionen for Færøernes vedkommende. Situa-
 tionen kræver, at man fra myndighedernes
 side, ikke mindst politiet i samarbejde med
 toldmyndighederne i lufthavnen både her og
 på Færøerne, holder et yderst vågent øje med
 eventuelle narkotikasmuglere. Jeg har fået
 oplyst, at det er svært for politiet at yde det
 nødvendige bl. a. til checking af flypassage-
 rerer, da man ikke har normering nok til den-
 ne opgave.

Jeg har noteret mig, at justitsministeren i
 sin redegørelse ikke ser nogen endelig, endsi-
 ge snarlig, løsning på disse alvorlige narkoti-
 kaproblemer, men derimod forudser en frem-
 tid på dette felt, der ikke tegner sig lys og let.

For det danske samfund ligesom for de
 samfund, der er under meget stor påvirkning
 af det, der sker i Danmark, af de holdninger,
 man her har, af de love, der vedtages her, vil
 det være af største betydning, at man evner
 at håndtere narkotikaproblemet på en for-
 nuftig måde.

Her i Danmark har man som bekendt en
 meget liberal alkohollovgivning, i modsæt-
 ning til hvad man har i andre nordiske lan-
 de. På Færøerne og vel også i Grønland har
 vi problemer – ikke ubetydelige endda – af
 denne grund. Lovgivningen om alkoholom-
 sætning gøres delvis virkningsløs på grund af
 denne situation.

Jeg tænker i denne sammenhæng specielt
 på reklameområdet. Efter færøsk lovgivning
 er det ikke tilladt at reklamere for alkoholi-
 ske drikke. Dette forbud er dog kun delvis
 effektivt, for danske aviser, ugeblade, skrifter
 o. lign. distribueres i stort tal på Færøerne,
 og de fleste af disse blade indeholder en
 mængde annoncer og reklame, der i den
 grad glorificerer alkoholbruget. Jeg vil tro, at
 et reklameforbud i lighed med det, der findes
 i de andre nordiske landes lovgivning på det-
 te område, ville være medvirkende til at af-
 glorificere meget misbrug og dermed være
 medvirkende til at skabe en mere afbalance-
 ret, naturlig og fornuftig holdning til eufori-
 serende stoffer.

**Indenrigs- og justitsministeren (Henning Ras-
 mussen):**

Jeg vil gerne starte med at sige tak for en
 gennemgående forstående modtagelse af re-
 degørelsen – på et par klare undtagelser nær,
 vil jeg gerne føje til. Derudover må jeg nok
 også sige, at jeg ikke dermed har sagt, at jeg
 på alle punkter er enig i de afvigende opfat-
 telser, der er givet udtryk for, men for langt
 de fleste indlægs vedkommende respekterer
 jeg naturligvis den ærlige overbevisning, der
 ligger bag ved de synspunkter, som afviger
 fra dem, jeg har givet udtryk for.

Jeg vil dernæst gerne sige, at jeg har haft
 det problem, at indlægget ikke skulle være
 for langt, og det betyder bl. a., at jeg i ind-
 ledningen ikke har nævnt den aktuelle situa-
 tion i fængslerne på narkoområdet – det vil
 jeg vende tilbage til om et øjeblik – og heller
 ikke har fundet det rigtigt f. eks. at inkludere
 mig på at vurdere udenlandske behandlings-
 metoder eller andet, som bl. a. fru Aase Ole-
 sen efterlyste. Jeg har måske nok været lidt
 for stram i oplægget med hensyn til at holde
 indholdet inden for det, jeg synes det skulle
 være, men det er altså forklaringen på, at der
 har manglet et og andet.

Jeg vil gerne svare i måske lidt spredt
 fægtning på nogle af de spørgsmål, der er
 rejst.

Fru Mette Madsen spurgte, hvordan det
 gik med det nordiske samarbejde. Der fore-
 går jo regelmæssigt samarbejde på dette om-
 råde på to felter. Der foregår et samarbejde
 om igangsætning af forskning. Der findes et
 nordisk navn for alkohol- og drogeforskn-
 ing, som det hedder; det holder i gennem-
 snit fire årlige møder, sætter forskning i gang
 og følger forskningsresultater. En af de aller-
 vigtigste opgaver er, som det også er sagt af
 forskellige ordførere, at sætte forskning i
 gang og følge forskningen.

Der foregår derudover i det nordiske nar-
 kotikakontaktmandsorgan et samarbejde på
 embedsmandsplan om narkoproblemer og
 -behandling. Det seneste møde, der har været
 afholdt, og som blev afholdt for ganske ny-
 lig, var et nordisk seminar for narkobehand-
 lere; det var et ganske velbesøgt og, har jeg
 forstået, udbytterigt seminar. Derudover hol-
 des der også under Nordisk Råds social- og
 miljøudvalg nogle møder – ikke mange – om
 året; senest en nordisk konference i Kolding
 om alkohol- og narkotikaproblemer. Med det
 kendskab, jeg har til det, tror jeg, jeg må
 konstatere, at det nordiske samarbejde funge-

[Indenrigs- og justitsministeren]

rer på samme udmærkede måde, som det hidtil har gjort.

Der blev spurgt, om jeg ville formulere min holdning til anvendelse af metadon lidt tydeligere. Jeg ved ikke, om følgende formulering er tydeligere:

Efter min opfattelse skal man kun bruge metadon efter lægelig ordination og som et i mange tilfælde nødvendigt led i en samlet behandling af hver enkelt persons hele situation.

Jeg ved ikke, om jeg, når det skal siges generelt, kan sige det tydeligere. Jeg er altså meget, meget betænkelig og personlig direkte afvisende over for, at man blot skal anvende metadon. Jeg tror overhovedet ikke på nytten af det.

Den tidligere justitsminister sagde her i tinget den 9. august, at man ikke fandt, der for tiden er grundlag for yderligere lovgivningsindgreb vedrørende straffen for narkotikaproblemer. Det var i anledning af, at der blev spurgt, om der kunne være grund til at ændre på strafferammen for omgang af forskellig art med narkotika.

Jeg skulle måske benytte lejligheden til at sige, at det er min personlige opfattelse, at hash ikke bør frigives. Dette er bare en konstatering, og den er måske unødvendig, men jeg synes, det er rigtigt, at jeg efter de bemærkninger, der er faldet i dag, giver udtryk for denne opfattelse.

Dernæst vil jeg gerne give en lille redegørelse for den aktuelle narkotikamisbrugssituation i fængslerne. Jeg nævnte i indledningen, at aldersfordelingen for narkomisbrugere, som er indsat i institutioner under kriminalforsorgen, over en årrække har forskudt sig, sådan at der bliver stadig flere i de ældre aldersklasser. Som supplement hertil kan jeg sige, at problemerne særlig er koncentreret omkring de lukkede anstalter, hvor man desværre må konstatere, at der ikke i de seneste år er sket nogen bedring i situationen. Man kan ikke sige, at der er sket en markant forværring, men der er altså heller ikke sket nogen bedring i situationen. Der er til stadighed indsat ca. 400 narkomaner i de lukkede anstalter, og der er samtidig sket en stigning i antallet af indsatte, som er dømt for handel med narkotika uden selv at være stofbrugere. Man kan så sige, at det er beklageligt, men man kan måske også vende det om og sige,

at det er egentlig godt, for det er udtryk for, at man har fået fat på nogle flere.

Så skulle jeg måske modsætningsvis sige, at der i de åbne anstalter og i arresthusene er lidt færre mennesker med narkoproblemer i øjeblikket.

En af talerne nævnte, at der for nogen tid siden af den tidligere justitsminister blev nedsat en arbejdsgruppe, der skulle beskæftige sig med problemet i fængslerne. Gruppen blev nedsat omgående, og den har til hovedopgave at behandle spørgsmålet om forekomsten af vold og indsmugling af og handel med narkotika i de lukkede anstalter. Jeg er orienteret om, at man kan vente, at der foreligger en indstilling fra gruppen ved årsskiftet, og jeg kan derfor ikke i dag give nogen oplysninger om gruppens forslag, som jeg i øvrigt vil være meget, meget interesseret i at se, og som naturligvis vil tilgå det relevante udvalg i folketinget, så snart det foreligger.

Så er der i diskussionen sagt en del ting om Christiania, og det er helt forståeligt, selv om det var en bred debat, der skulle føres. Der er sagt en del sympatiske ting, men der er også faldet udtalelser, der virker på mig, som om man gør miljøet og forholdene i Christiania på narkoområdet noget værre, end der er grund til. Jeg har af hensyn til, at det måske kunne være rigtigt med et ganske kort indlæg om den side af sagen i dag, bedt om at få aktuelle oplysninger, og politidirektøren i København har sagt til mig, at der ikke, som det hedder nu om dage, er »belæg for« de påstande, der fremføres i pressen om en udvikling på narkotikaområdet, der skulle være særlig foruroligende i Christiania fremfor i andre dele af København. Politidirektøren oplyser i samme anledning, at politiet aldrig har truffet en professionel forhandler af større partier hård narkotika i Christiania, og man har heller ikke fundet større samlede partier af hårdestoffer. Dermed har politidirektøren naturligvis ikke haft til hensigt at gøre Christiania problemfri, men han har måske nok villet sige til mig, at der ikke er nogen grund til at gøre Christiania værre, end en lang, lang række andre miljøer er.

Fru Mette Madsen spørger, om der foreligger en receptstatistik, der gør det muligt at få en antydning af, hvordan man ordinerede i nærheden af fængsler, over for indsatte pårørende osv. Jeg må indrømme, at jeg ved

[Indenrigs- og justitsministeren]

det ikke, men mit kendskab til statistik og specialiseringsgraden i statistikken siger mig, at der næppe findes en sådan specialiseringsstatistik. Jeg tør dog ikke sige det med sikkerhed. Jeg skal gerne se, om det er muligt at fremskaffe sådanne oplysninger, men om de kan bruges til noget, når de så foreligger, tør jeg ikke sige.

Jeg kan kun erklære mig enig i det, fru Ebba Strange sagde om, at den behandling, der skal til, er en bred kombinationsbehandling. Det kan ikke nytte noget at betragte det problem, vi står over for her, som et problem, der kan løses med ét eller to midler og da slet, slet ikke ved fuldstændig urealistiske tvangsforanstaltninger. Det vender jeg tilbage til om et øjeblik.

Den grundholdning, fru Ebba Strange gav udtryk for, kan jeg ikke indvende noget imod overhovedet. Den er jeg enig i, og den svarer til den, jeg gav udtryk for i min indledning.

Så vil jeg gerne sige i anledning af det spørgsmål, som fru Ebba Strange og hr. Tastesen stillede, at regeringens Christianiaudvalg er indkaldt til møde i næste uge, og da går jeg ud fra at de problemer, der er aktuelle, og de forslag, der er bragt frem i den seneste tid, vil blive diskuteret og i hvert fald foreløbig vurderet. Jeg har ikke mulighed for at stille i udsigt, at man bliver færdig på det møde med sin vurdering, for problemet er jo meget komplekst, men der er altså møde i næste uge.

Jeg er ikke i stand til – det burde jeg måske nok være – at sige ja eller nej til det spørgsmål, fru Aase Olesen stillede om, hvorvidt narkodødsfaldene i år har passeret 100. Men jeg kan i hvert fald sige nej til den overdrivelse, som hr. Erlendsson indlod sig på senere hen, da han sagde: det tal skal mangedobles, når man får dem alle sammen med. Der er overhovedet ikke grundlag for at fremsætte så voldsom en påstand om narkodødsfald i videste forstand.

Det spørgsmål blev også stillet til mig af fru Aase Olesen, om der er tilstrækkelige ressourcer i politiet til at klare det daglige samarbejde i kommunerne. Det ligger nok sådan, at når det drejer sig om en forebyggende indsats af forskellig art i samarbejde med andre institutioner, kan der næppe på noget tidspunkt sættes tilstrækkelige ressourcer ind; man vil altid kunne sætte flere ressourcer

ind, og jeg er ikke i tvivl om, at man også fornuftigt kan gøre det på dette område.

Jeg må nok nøjes med at sige, at der fra politiets side både i det almindelige kriminalpræventive arbejde og også i det specielle arbejde her i de senere år er sat flere ressourcer ind end tidligere, og politiet er derfor i stand til i hvert fald i et vist omfang at yde en større indsats, end man har kunnet tidligere efter de oplysninger, der foreligger for mig. Det er klart, at jeg direkte spurgt, om man kan bruge flere ressourcer, vil være nødt til at sige, at det kan man, men jeg må nok også føje til, at det skal i så fald, som situationen ligger, ske ved at flytte dem andre steder fra.

Jeg er ikke i stand til, i dag i hvert fald, præcist at redegøre over for fru Aase Olesen for, i hvilket omfang man fremhæver, hvor farlige de blandinger af forskellige former for stoffer er, som man kan ødelægge sig selv med. Men jeg vil gerne sige, også i anledning af det, som andre, bl. a. hr. Lindenskov, har sagt, om alkoholsiden af sagen, at så vidt jeg kan se, skal man være lidt forsigtig med at sige, at alkoholmisbrug ganske klart fører til narkotikamisbrug. Så enkelt er det formentlig ikke. Omvendt er der ingen tvivl om, at er man først kommet ind i narkotikamisbruget, ender man meget let også i et kraftigt alkoholmisbrug. Men helt løsrevet fra diskussionen i dag vil jeg gerne sige som min personlige opfattelse og som en form for stilfærdig hensigts erklæring, at jeg har til hensigt at se, om det er muligt at allokere alkoholbekæmpelsesarbejdet flere ressourcer, end det hidtil har været muligt.

Der blev også sagt af fru Aase Olesen, at det havde været rart, om der havde været en vurdering af de alternative behandlingstilbud og ikke kun en udførlig omtale af metadonbehandlingsproblematikken, men jeg startede med at sige, hvorfor jeg ikke har indladt mig på det.

Så må jeg sige til fru Anne Grete Holmsgård, at jeg har fået oplyst, at der er 700 pladser i de københavnske behandlinginstitutioner, og det er det talmateriale, jeg må holde mig til, indtil noget andet foreligger oplyst og også dokumenteret ad de vanlige kanaler over for mig.

Så er der blevet sagt en del om nytten eller mangelen på nytte af arbejdet på behandlinginstitutionerne. Der har i flere af ind-

[Indenrigs- og justitsministeren]

læggene – og nu må de, som ikke har udtalt sig negativt om behandlingsinstitutionerne, tilgive mig, at jeg ikke navngiver de enkelte indlæg, men jeg går ud fra, at alle ved, hvem der har sagt hvad – været givet udtryk for en opgivende holdning i retning af, at det jo slet ikke nytter noget. Klarest og mest urimeligt kom det til orde i hr. Jørgen Juniors indlæg. Jeg er ikke enig i den vurdering, at behandlingsarbejdet har spillet fallit. Jeg er enig i den vurdering, at behandlingsarbejdet er umådelig vanskeligt, men det er bestemt ikke det samme som, at det har spillet fallit, og det er slet ikke en argumentation for, at det skal opgives. Er det en argumentation for noget, er det for, at det skal forbedres, og intet som helst andet.

Der foreligger jo en række undersøgelser, der viser, at man i et vist rimeligt omfang har held til at holde narkomaner helt stoffri eller stoffri i lange perioder, hvis man anvender rigtige behandlingsmetoder, hvis man giver dem den rigtige chance, når de er færdige med den direkte behandling. Det foreligger dokumenteret, at det nytter i massevis af tilfælde. Det foreligger også dokumenteret, at det i massevis af tilfælde ikke er lykkedes endnu, men det kan ikke tages som noget, der ligner en argumentation for, at man skal slække på det, tværtimod. Jeg synes, det er forkert, i det omfang indlæggene her i salen har kunnet forstås på den måde, at det er forsømmelser eller standshovmod eller andre ting, som på urimelig og forkert måde forhindrer, at behandlingsinstitutionerne fungerer hensigtsmæssigt.

Der kan være koordineringsproblemer. Der er tale om institutioner, der virker i to niveauer, tre niveauer måske endda, og der er tale om institutioner, der virker på tværs af de eksisterende systemer. Det giver naturligvis praktiske problemer i samarbejdet, men der er ingen grund til heller af den grund af kaste vrang på behandlingsarbejdet, endsige mene, at det skal standses eller nedtrappes eller noget i den retning, tværtimod. Jeg tror, det er tredje gang, jeg har givet udtryk for denne ganske præcise opfattelse.

Så har jeg tilbage at gøre en bemærkning til fru Birthe Nielsen, som kom med den betragtning, at man ikke alle steder er tilfredsstillende i gang med narkobekæmpelsesarbejdet. Jeg tror, jeg må give fru Birthe Nielsen ret i den betragtning, og det må være en op-

gave de steder, hvor man endnu ikke har fået det arbejde etableret, som man gerne skulle, stilfærdigt og indtrængende at gøre opmærksom på, at det er rigtigt at sætte arbejdet i gang. Det har nemlig ellers den konsekvens, som fru Birthe Nielsen nævnte, at de områder, hvor man gør en indsats, kommer til at bære en særlig stor byrde, og det kan ikke ud fra hverken lighedssynspunkter, menneskelige synspunkter eller økonomiske synspunkter være rigtigt.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger til hr. Jørgen Junior og hr. Erlendsson. Jeg er så uenig i deres konklusion, at jeg slet ikke vil indlade mig på at forklare hvorfor. Jeg skal bare sige to ting. Den ene er, at hvis der er nogen, der tror, at det er skrappe regler, der skal til, at det er tvang, der skal til, at man bare skal væk fra den sødsuppeagtige blødsødenhed for at få løst disse problemer, så tager de fuldstændig fejl. Hr. Erlendsson skulle da vide, at der ikke er nogen som helst hverken lægelig eller anden begrundelse for at påstå, at man kan sammenligne stakkels narkeafhængige mennesker med folk, der er befængt med epidemiske sygdomme. Det er så urimelig en sammenligning, at det trods enhver beskrivelse. Jeg går ud fra, at folketinget vil være stort set enig i, at den nævnte fremgangsmåde med den begrundelse i hvert fald ikke er acceptabel.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

Der ligger bestemt ikke nogen skraphed over for den enkelte i det, jeg foreslår. Der ligger en hjælp til, at de syge kan få den støtte, som kun isolering kan give dem. De ønsker selv at blive behandlet, men de har ikke den tilstrækkelige vilje på grund af deres sygdom til selv at sætte en afvænningsgang. Højest 20 pct. kommer ud af deres narkomani ved egen hjælp, og de bliver opført som fine resultater på narkobehandlernes skemaer. Men resten kræver en meget kraftig støtte, den samme støtte, som man giver sindssyge mennesker, når man tvangsindlægger dem, fordi de er farlige for sig selv eller andre. Det er farligt at fortsætte med narkomani år efter år, og ministeren indrømmede, at for de hårdest ramte så situationen farlig ud, og de kunne ikke gøre noget. Men hvem er det, der er hårdest ramt? Det er dem, der ikke har

[Erlendsson]

fået den rigtige behandling i tide, dem, som man ikke har hjulpet ved en tvangsindlæggelse, ved en behandling, ved en isolering fra det skadelige miljø og de skadelige stoffer. Derfor er der ikke noget umenneskeligt eller forkert eller hårdt eller skrappt ved at foreslå en sådan indledning til den resocialisering, som det er først og fremmest at komme ud af narkomanien, ud af misbruget, som man er ledet ind i af samvittighedsløse, pengeglade folk.

Men hvis man ikke begynder på det rigtige sted, kommer man ikke nogen vegne, og der er ikke blevet færre narkomaner, der er blevet flere. Vi må konstatere en fiasko af et rystende omfang, og vi må konstatere, at der går 3.000 mill. kr. illegalt ud af landet til disse folk om året. 1.000 kr. om dagen for 10.000 narkomaner, det er ret lavt sat til 3 mia kr., så vidt jeg kan regne; det er i hvert fald ikke 300 mill. kr. Jeg mener, det ligger deromkring, men jeg vil da gerne rettes, hvis det er forkert. Det ser ud til, at hr. Ole Espersen er tilfreds med beregningen.

Erik B. Smith (S):

Ordføreren for SF, fru Ebba Strange, opholdt sig i sit indlæg ved afslutningen på mit, og hun tog det til indtægt for, at jeg ikke i tilstrækkelig grad havde betragtet alvoren i den omstændighed, at der sker ca. 100 narkodødsfald om året, samt at heroinen er kommet ind på det danske marked. Jeg vil gerne understrege, at det selvfølgelig – og det mener jeg også at jeg gav udtryk for i mit indlæg – er en overordentlig tragisk udvikling, som jeg betragter med den allerstørste alvor.

Jeg skal opholde mig meget kort ved det af hr. Erlendsson fremsatte dagsordensforslag og oplyse, at den socialdemokratiske gruppe er helt enig med indenrigs- og justitsministeren i hans afvisning af det. Vi er også enige i det ordvalg, som ministeren har benyttet. Vi finder, at såvel indholdet som den tendens, forslaget er udtryk for, på det bestemteste må afvises.

Mette Madsen (V):

Også venstre må afvise hr. Erlendssons dagsorden. Selv om hr. Erlendsson argumenterede meget medicinsk og i hvert fald ret

heftigt, har hans argumentation ikke overbevist mig.

Jeg vil godt spørge hr. Erlendsson, hvor man egentlig skal trække grænsen. Hvornår ville man komme ind under den paragraf, som hr. Erlendsson vil have ind i loven? Er det, når man har røget en enkelt pipe hash, eller er det først, når man har været så og så langt ude i det? Hvornår skal den træde i kraft? Jeg vil også spørge: hvor går grænsen for indtagelse af andre former for helbredsødelæggende ting, f. eks. alkohol? Vi ved jo også – det er fremgået af debatten og redegørelsen her i dag – at der er mange muligheder for at være afhængig af forskellige stoffer på én gang.

Men jeg vil også godt spørge hr. Erlendsson, om ikke han er bange for, at en sådan bestemmelse vil afholde narkomaner fra at komme til behandling og navnlig afholde dem fra at komme så tidligt, at de endnu har en chance for at blive helbredt.

Jeg vil gerne takke ministeren for svarene på de spørgsmål, jeg stillede. Når jeg spurgte om det nordiske samarbejde, var det, fordi jeg havde læst en artikel, hvori en eller anden gav udtryk for, at dette samarbejde skulle være strandet. Jeg er glad for at få bekræftet her i dag, at det er det absolut ikke. Jeg mener, det er vigtigt. Ingen lande har ubegrænsede ressourcer, og derfor er det vigtigt, at vi lægger vore ressourcer sammen og har et samarbejde både på nordisk plan og på internationalt plan. Det, som det er meget, meget vigtigt at få forsket i i øjeblikket – det forstod jeg også at ministeren fandt vigtigt – er, hvorfor nogle bliver afhængige og andre ikke. Det er også en af de ting, det inden for alkoholpræventivt arbejde er allervigtigst at få forsket i i øjeblikket: hvorfor bliver nogle mennesker afhængige af alkohol og andre ikke? Og må jeg i den forbindelse sige ministeren en meget hjertelig tak for den lille bisætning, som jeg fandt meget, meget vigtig, at ministeren vil allokere ressourcer til alkoholarbejdet.

Ministeren kommenterede ikke det, jeg nævnte om toldsamarbejde, flere ressourcer til toldvæsenet, men jeg mener, det er vigtigt, at vi inden for de forskellige landes toldvæsen er også har et samarbejde. Det går jeg ud fra at man har.

Jeg vil for god ordens skyld, da det har været inde i debatten fra flere sider, nævne,

[Mette Madsen]

at venstre naturligvis heller ikke ønsker, at hash skal frigives.

Og så vil jeg til slut til ministerens udtalelser om receptstatistikken sige, at det kan nok være svært at finde frem til en sådan statistik. Jeg ved nu ikke, om ikke det ville være meget fornuftigt, hvis det kunne fremskaffes, men jeg vil vende tilbage til spørgsmålet i retsudvalget, sådan at vi eventuelt kan tage det op i forbindelse med den rapport om situationen i fængslerne, som ministeren nu har lovet at vi ville få, når gruppen har afsluttet sit arbejde.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Allerede i mit første indlæg tror jeg jeg var inde på, at jeg ikke var enig med ministeren med hensyn til brugen af metadon. Metadon har hjulpet en stor del af narkomanerne, der i dag er i stand til at fungere, og der er jo ingen, der siger, at de skal blive oppe på den høje dosis; man har jo lov til at nedtrappe og håbe, at de eventuelt en dag kan være fuldstændig stoffri.

Jeg takker for ministerens oplysning med hensyn til rapporten om narkomanerne i fængslerne. Den glæder jeg mig til at læse omkring ved nytårstid.

Ministeren omtalte Christiania og sagde, at problemerne i Christiania ikke var så store. Det havde han politidirektørens ord for. Ja men hr. minister, hvorfor i al verdens riger og lande råber så Christiania i dag om hjælp? De har hidtil frabedt sig hjælp fra det lovlige samfund udenfor, de skulle nok selv klare deres problemer, men i dag beder de om det lovlige samfunds hjælp.

Det, vi skal frem til, og det, jeg håber vil blive iværksat, er oplysning, oplysning og atter oplysning til de unge, således at de ikke kommer ud i misbruget. Det kan vi ikke gøre godt nok. Vi har ikke råd til at afvise og langt mindre miste den store del af de unge, som er inde i narkomisbruget.

Til sidst skal jeg lige sige, at vi kan ikke stemme for fremskridtspartiets dagsorden.

Jørgen Junior (FP):

Fru Anne Grete Holmsgård fra VS finder det forbavsende, at man har problemer med læge Hjortøes klienter i det nuværende behandlingssystem. Det var jo netop det, jeg påpegede, simpelt hen fordi man ikke har

evnet at følge en fornuftig behandling. Man har ikke været i stand til at tilbyde de 170 mennesker et fornuftigt alternativ til den vedligeholdelse med metadon, som dog fandt sted hos Hjortø, og som betød, at de kunne være i en arbejdsmæssig situation. Man har sendt de 100 af de 170 ud i fornyet prostitution og fornyet kriminalitet.

Så undrede man sig over, at jeg gerne så flere narkohunde til politiet, og dertil må jeg da sige, at jeg mener, det vil være en stor fordel, hvis politiet får flere af disse hunde, simpelt hen fordi de har vist evner til at få fat i noget af dette stof, og det er nødvendigt, at der kommer mindre stof på markedet. VS behøver ikke at være bange for, at de skal sendes efter venstreorienterede ekstremister, der provokerer i Christiania, eller noget i den retning. Det er meningen, at de skal finde frem til forbudt indførsel, de skal hjælpe toldvæsenet og narkopolitiet.

Og så er jeg nok en lille smule forbavset over indenrigsministerens, skal vi sige meget, meget hårde konstateringer over for fremskridtspartiet, for jeg sagde dog i mit indlæg, at vi er enige i det forebyggende arbejde, og vi er enige i, at der skal en forøget politimæssig indsats til, altså to af de tre nuværende ingredienser. Vi ønsker en styrkelse af begge ting, og vi er villige til at give forøgede bevillinger hertil. Vi har udtrykt tilfredshed med behandlingen, og man må da konstatere, at der findes et narkoproblem, der findes alt for mange narkomaner. Det vil sige, at behandlingssystemet ikke har fungeret godt nok, og det indrømmer hr. Tastesen jo også. Han siger så også: hvis vi ikke havde haft det, var det blevet endnu værre. Det er for det første et postulat, for så havde vi haft noget andet, men det er i hvert fald en kendsgerning, at det ikke har hjulpet godt nok.

Og lad mig så herfra klart og tydeligt sige, at det, vi vil, er vel i grunden det samme som alle andre i denne sal, nemlig at få problemet elimineret eller i hvert tilfælde formindsket, men vi synes nok, det må siges klart og tydeligt, at den hidtidige behandling ikke har hjulpet. Det er blot en konstatering. At tvang så måske ikke gør det, ved jeg ikke, men en vis højnelse af samfundsmoralen kan der nok være behov for.

Ebba Strange (SF):

[Ebba Strange]

Et af mine spørgsmål fik jeg ikke svar på af justitsministeren, og det havde jeg sådan set heller ikke forventet. Det var noget om, hvad man vil gøre med lægernes ordinationsret i forhold til metadonen, men jeg kan forstå, at justitsministeren vil afvente sundhedsstyrelsens nye rapport.

Når indenrigsministeren, da han skal gøre rede for sin egen stilling til metadonen, siger, at den kun skal gives efter lægelig ordination, er jeg selvfølgelig enig i det, men når jeg så samtidig ser hr. Erlendssons dagsordensforslag og konstaterer, hvad der jo er dette ting bekendt, at hr. Erlendsson er læge, er det, jeg bliver bekymret, for jeg synes ikke, vi kan overlade denne metadonordination til alle mulige læger rundt om i Danmark. Derfor ønsker jeg en meget skrap kurs over for denne metadonbehandling, og jeg håber, at det er det, der bliver resultatet af sundhedsstyrelsens arbejde med disse ting. Jeg håber også, at vi kan få en debat i folketingets socialudvalg eller et andet sted, når rapporten foreligger, for jeg synes, det er vigtigt, at vi ikke skrider på dette område, og det har da glædet mig under debatten i dag at konstatere, at bortset fra fremskridtspartiets holdning, som vi kender, og som jeg ikke skal opholde mig ved, for den har vi, der har været her længere end justitsministeren, jo hørt om mange gange, har jeg egentlig ikke i dagens debat oplevet noget skred, og det synes jeg jeg skal være glad for, for det har jeg været bekymret for på et vist tidspunkt.

Så skal jeg sige noget andet, og det er, at det er altid svært at diskutere politi med justitsministre. Det gælder alle de justitsministre, der har været i dette ting, så længe jeg har været her. Justitsministre er politiets øverste chef, og dermed får de deres oplysninger om politiet af politiet, og dem giver de så videre til os. Så står vi her og siger: ja men jeg ved fra folk, der bor i Christiania, at de oplever situationen sådan og sådan. Og så svarer de skiftende justitsministre: ja men vi ved fra politichefen, at det er sådan og sådan. Så står vi altså dér og har vores informationer fra forskellig side og lægger selvfølgelig vægt på de informationer, vi har.

Jeg er glad for, at der skal være møde med Christianiaudvalget i næste uge, og jeg håber meget, at man fra regeringens side ved den lejlighed vil lukke alle sanserne op for, hvad christianitterne selv fortæller, og være

helt opmærksomme på, at sagen om narkokriminalitet i Christiania har to sider. Den har dels den side, der ses fra politiet, dels den, der opleves af christianitterne selv, og man må være opmærksom på begge sider.

Jeg sagde ikke ret meget andet om politiet i første omgang end det med Christiania, men jeg vil godt bruge denne lejlighed til at sige, at jeg har været tilfreds med, at det tilsyneladende er lykkedes politiet at få optrævlet større narkotikasager i det forgangne år, end politiet tidligere har haft lejlighed til. Det synes jeg er godt. Jeg under de virkelige narkoforbrydere at få de straffe, de har fortjent, så hvis vi skal flytte rundt på politiet, så lad dem undersøge de egentlige, store narkoforbrydere, og lad så hashpusherne i Christiania gå lidt i fred.

Til sidst skal jeg slutte med at sige, at vi naturligvis stemmer imod hr. Erlendssons dagsordensforslag.

Aase Olesen (RV):

Jeg vil gerne takke ministeren for de svar, jeg fik, og jeg går ud fra, at svar, der måtte mangle, kan vi så få i forskellige udvalg ved passende lejligheder.

Jeg må dog bemærke, at jeg er en smule skuffet over, at ministeren ingen kommentarer havde til den skuffelse, jeg udtalte i min tale, over, at redegørelsen intet som helst indeholdt om alternative behandlingsmuligheder, herunder familiepleje og pleje og ophold i kollektiver m. v. Men vi må affinde os med det løfte, der blev givet om, at regeringens Christianiaudvalg holder møde i næste uge, og at man formentlig derfra vil kunne fortælle nyt om, hvor regeringen står i denne sag.

Så vil jeg gerne, i samme tone som indenrigsministeren meddelte folketinget – det var en meget stilfærdig tone – at han agtede at overføre flere midler til bekæmpelse af alkoholproblemet, råbe et tilsvarende stilfærdigt hurra. Det skyldes ikke så meget de ord, der blev sagt, som den tone, de blev sagt i. For mig var det noget meget væsentligt, der skete her. Jeg har fornemmelsen af, at der er sket noget nyt på dette område. Vi er ikke vant til socialdemokratiske indenrigsministre, som er nemme at få i tale i denne sag.

Om fremskridtspartiets dagsorden vil jeg blot sige, at den er for os aldeles uantagelig, og jeg skal tilslutte mig den afsky, indenrigs-

[Aase Olesen]

ministeren udtalte her fra talerstolen for et øjeblik siden.

Inge Krogh (KrF):

Kristeligt folkeparti kan ikke gå ind for den foreliggende dagsorden. Vi mener, den er alt for drastisk og restriktiv. I min tale var jeg ganske vist inde på, at det er meget vigtigt, at nedtrapning og behandling i det hele taget bliver udstrakt over en vis tid, og at det er meget uheldigt, at en narkoman begynder en behandling, derefter holder op og så kommer tilbage igen, og det kan ske adskillige gange. Jeg mener, at det må være muligt på et eller andet tidspunkt at tilbageholde en narkoman, f. eks. hvis en narkoman på grund af abstinenssymptomer ønsker sig udskrevet og man kan se, at det er et kedeligt stadium at blive udskrevet på. Det kunne tænkes, at man kunne få en ændring i loven om tilbageholdelse af sindssyge, eller at man ganske simpelt skulle have en bestemt lov om tilbageholdelse af narkomaner.

Mølgaard (DR):

Jeg kan trods alt ikke tilbageholde en lille smule skuffelse over, at justits- og indenrigsministeren ikke vil gå med til en nærmere præcisering af metadonpolitikken fra regeringens side på nuværende tidspunkt, men vi får jo så vente og se, når tiden fuldbyrdes for en nærmere præcisering, og håbe på, at det bliver en rigtig politik.

Jeg er også noget skuffet over, at jeg ikke kunne få svar på, hvilke tanker man har med de tidligere læge Hjortø-patienter efter den 1. januar 1980. Der må da ligge noget på bordet om, hvad man påtænker med dem, ellers er det i al fald en ubarmhjertig situation, man har bragt dem i.

Jeg synes også, at der manglede præciseringer med hensyn til, hvor alvorlig bevilingsknapheden er på en række områder.

Men vel, på ét punkt vil jeg ikke udtrykke skuffelse, men kun håb, idet jeg vil bede en stille bøn om, at Christianiaudvalget kommer til at arbejde på en måde, der ikke er alt for firkantet, så det kommer til at se alt for sort ud i fremtiden.

Og så vil jeg ellers give et par ord med på vejen til det dagsordensforslag, fremskridtspartiet har lagt frem for os, om at behandle narkomisbrug og pest på samme måde.

Fremskridtspartiet har som sædvanlig fat i noget af det rigtige, men ikke i den lange ende. De kendsgerninger, man har fået fat på, jonglerer man oven i købet med med en ækvilibrisme, der totalt løsriver dem fra tyngdeloven og dette livs realiteter i øvrigt.

Det er jo rigtigt, at narkotikamisbrug er et alvorligt problem, og at smitsomme sygdomme er et alvorligt fænomen – det er fremskridtsbevægelsen for øvrigt også – men midlerne imod disse forskellige fænomener, der jo i art, væsen og udbredelsesmetodik er ganske forskellige, kan ikke blive de samme. Fremskridtspartiets formelle filosofi i dagsordenen er den samme, som blev formuleret af salig Holberg i hans Erasmusfigur, den store, store logiker, der fastslog: en sten kan ikke flyve, Morlille kan ikke flyve – ergo er Morlille en sten. Jeg må anbefale, at man afviser de flyvske ideer i dagsordenen. Der er ingen som helst tungtvejende argumenter, der taler for denne dagsorden.

Narkomani må rigtignok behandles med alvor. Det, der skal til, det er oplysning, det er behandling, både traditionel og alternativ, det er resocialisering, det er hæmning af import- og distributionsmulighederne og en indsats imod hajer og mellemstore fisk og hjælp til de meget små fisk. Meget, meget mere hører med dertil, men ikke den tvangs- og voldspolitik fra samfundets side, som reelt er det, som fremskridtspartiet her foreslår.

Formanden:

Jeg skal på grund af de mange henvendelser til hr. Erlendsson, som forretningsordningen giver mulighed for det, give en såkaldt lang kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

Jeg kan ikke undre mig over, at så få har forstået, hvad fremskridtspartiets dagsordensforslag indebærer. Det er i virkeligheden et princip, som lægeligt, sundhedsmæssigt og politisk har været godkendt for andre sygdomme af lige så farlig karakter som denne. Hvorfor det skulle være umuligt at bringe det i anvendelse over for vor tids farligste epidemi, vor tids farligste psykiske epidemiske sygdom, det har man ikke svaret på. Man har kun sagt, at det er en tvangsforanstaltning. Det er en tvangsforanstaltning til

[Erlendsson]

hjælp for den syge og til hjælp for dem, som den syge kunne gøre syge, på nøjagtig samme måde som man tog fat på tuberkuloseproblemet, som man tog fat på koleraen, som man tog fat på koppesmitten, som man tog fat på alle andre farlige sygdomme.

Det er det samme, som man bruger over for sindslidende, der er farlige for sig selv eller for andre, sindslidende, der tror, at de bliver forfulgt, som ser falske billeder, som går til angreb på sig selv, som foretager selvmordsforsøg. De er farlige for sig selv. Man ønsker at redde dem. Man tvangsindlægger dem for at redde dem selv. Man tvangsindlægger dem for at undgå, at de skal gøre skade på deres omgivelser. Nøjagtig den samme tankegang er det naturligt at overføre på denne vor tids største epidemiske lidelse.

Dermed har jeg naturligvis ikke sagt, at man alene helbreder. Nej, man indleder en behandling ved under humane former, ved en human nedtrapning af de pågældende og til deres eget bedste at fratage dem det overdrevne forbrug, der har gjort dem syge og ikke funktionsdygtige i samfundet.

Så spørger fru Mette Madsen, hvornår man er narkoman. Man har stille det samme spørgsmål med hensyn til alkoholisme, hvornår man er alkoholiker, og dér har jeg set den definition, at det er man ikke, så længe man kan fungere socialt. Det vil på den anden side sige, at når man er blevet kriminel – fordi ingen, der er narkoman, har mulighed for på lovlig vis at skaffe sig 1.000 kr. om dagen – så vil man altså falde ind under den epidemilov, som jeg ønsker skal være gældende, også for at redde de alt for mange, som er syge nu, og de alt for mange, som vil blive syge på grund af den psykiske smitte, som de syge udbreder, fordi det er deres eneste måde at skaffe penge på. De sælger videre af stofferne, gør endnu flere mennesker ulykkelige. Derfor skal de isoleres for deres egen skyld og for andre menneskers skyld. Og så skal resocialiseringen gå i gang. Så skal forebyggelsen foregå. Så skal politiet samtidig arbejde.

Der er ikke tale om, at vi ved skrappe midler til straf for disse ulykkelige mennesker vil lægge ekstra byrder på dem. Tværtimod, det er af medlidenhed med deres hårde skæbne, vi ønsker, at man nu tager fat på problemet og ikke halter videre på den samme hovedløse sentimentalistiske måde. I for-

rige århundrede, hvorfra vi har arvet denne epidemilov, som vi kan bruge i dag på en god måde, havde man ikke sådanne følelsesmæssigt falske forestillinger. Da gik man kontant til værks, og man fik også kontante resultater. Det opfordrer jeg endnu en gang til at man tænker over, inden man rejser sig op og stemmer imod, hvad der kunne hjælpe en masse mennesker, syge i dag og syge i morgen, hvis ikke der træffes alvorlige foranstaltninger.

Indenrigs- og justitsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne sige til afslutning af debatten for mit vedkommende, at hr. Erlendsson aldeles ikke er i stand til at overbevise mig om sine ideelle hensigter. Hans partifælle hr. Jørgen Junior fortalte i sit hovedindlæg herfra, at der skulle skrappe kure til, der skulle tvang til, at man ikke tror på det nuværende behandlingssystem. Man foreslog, at vi fra dansk side skulle afvise at hjælpe danskere, der bliver taget i udlandet med stoffer på sig. Man sagde om behandlingssystemet, at det var en begrundelse for behandlernes levebrød. Man talte om en sødsuppeagtig blødsødenhed. Og nu står hr. Erlendsson her og fortæller os, at de stakkels mennesker skal spærres inde, for at vi bagefter kan foretage en hel masse behandling. Jeg tror simpelt hen ikke på det, og jeg tror heller ikke, tinget gør det.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

Jeg takker for, at jeg fik lov til at komme med denne afsluttende bemærkning til indenrigsministeren.

Det princip, jeg ønsker at indføre her, fremskridtspartiet ønsker at indføre her, det er et princip, som er godtaget, når det gælder psykiatriske patienter, og som virker, som frelser mange mennesker fra selvmord og fra mord på andre mennesker. Det er nøjagtig det samme, der er tilfældet her. Det betyder ikke, at behandlingen er tvangsindlæggelse. Det er en indledning til behandling. Sådan ønsker vi dette optaget.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

[Maisted]

Jeg forstår overhovedet ikke indenrigsministeren. Det må da være fuldstændig ligegyldigt med, hvad indenrigsministeren tror at fremskridtspartiet vil. Det, det drejer sig om, det er, at dette forslag er det rigtige. Det er den vurdering, ministeren skulle lægge til grund, før han tager en beslutning, og ikke, hvad han tror, at andre tror, de mener de kunne have tænkt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Er-
lendsson (FP) (se foran)
forkastedes, idet 16 stemte for, 121 imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

**2) Valg af 4 medlemmer til Københavns havne-
bestyrelse for perioden 1. januar 1980-31. de-
cember 1985.**

(Jfr. tidenden sp. 314).

Formanden:

Til dette valg er anmeldt følgende valg-
grupper:
en gruppe på 80 medlemmer: socialdemokra-
tiet, det radikale venstre og Steenholdt;
en gruppe på 56 medlemmer: venstre, det
konservative folkeparti, centrum-demokrater-
ne og kristeligt folkeparti.

Valgt blev:

1 Preben Steen Nielsen

- 2 Helge von Rosen
- 3 Erling Måløe
- 4 Poul Schlüter.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende ud-
valg:

Socialudvalget (29/11 79):

Udtræder: Jørgen Junior
Nyt medl.: Poulsgaard

Boligudvalget (28/11 79):

Udtræder: Kirsten Jacobsen
Nyt medl.: Erlendsson

Retsudvalget (28/11 79):

Udtræder: Kirsten Jacobsen
Ny stedf.: Erlendsson

Skatte- og afgiftsudv. (28/11 79):

Udtræder: Kirsten Jacobsen
Nyt medl.: Erlendsson

Nordisk Råd (28/11 79):

Udtræder: Kirsten Jacobsen
Ny stedf.: Erlendsson

Folketingets næste møde afholdes i mor-
gen, fredag den 30. november 1979, kl. 11.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til
den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 16.46